

Masarykova univerzita

Fakulta sociálních studií

Islám jako forma morální paniky: diskurzivní
analýza Haló novin

*Islam as a form of Moral Panics: a discourse
analysis of Haló noviny*

Bakalářská práce

Autorka: Martina Košťanská

Vedoucí práce: PhDr. Jaromír Volek, Ph.D.

Brno 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně s použitím pramenů a literatury uvedené v bibliografii.

V Brně dne 24. 5. 2015

Martina Košťanská

Ráda bych poděkovala PhDr. Jaromíru Volkovi, Ph.D. nejen za podnětnou inspiraci při vedení práce, ale také za smysl pro humor a vždy vstřícný přístup. Velký dík patří mojí rodině za neutuchající podporu a děkuji také Markovi, který mě nutí přehodnocovat vlastní stereotypy.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá mediální reprezentací islámu na poli komunistického deníku Haló noviny. Teoretickým rámcem práce je sociologický konstruktivismus, který umožňuje uvažovat o médiích, jakožto o institucích schopných reprezentace reality a reprodukce ideologie. Pomocí metody diskurzivní analýzy dvanácti publicistických článků zaměřených na agendu muslimů a islámu identifikuje diskurzivní strategie, přes které je konstruován výsledný obraz islámu, jakožto totální ideologie. Zároveň studie potvrzuje přítomnost fenoménu morální paniky, kterou autoři článků vyvolávají za účelem udržení stávajících mocenských struktur národně-právního státu.

Klíčová slova

diskurzivní analýza, výzkumná práce, diskurz, morální panika, islám, muslimové, KSČM, Haló noviny, J. P. Gee, Karl Mannheim

Abstract

The bachelor's thesis is concerned with media representation of Islam in the communist partisan daily Haló noviny. The study operates with assumptions that media institutions enable representations of reality and production of ideology within the framework of social constructivism. Using the method of discourse analysis, the study analyses twelve opinion pieces focused on the muslim agenda, identifying discourse strategies used to construct Islam as a total ideology. The thesis also confirms construction of moral panics used to maintain and reproduce functioning power structures of a strong nation state.

Key words

discourse analysis, research thesis, discourse, moral panics, Islam, muslims, Communist Party, J. P. Gee, Karl Mannheim

Obsah

1	Úvod.....	7
2	Teorie	9
2.1	Média a realita	9
2.2	Sociální konstrukce reality	10
2.2.1	Stereotypy a reprezentace.....	11
2.3	Fungování ideologie	12
2.3.1	Parciální a totální ideologie.....	15
2.4	Konstrukce morální paniky	16
2.5	Islamofobie	19
2.6	Porevoluční směřování českých komunistů	19
2.7	Deník Haló noviny.....	21
3	Metodologie	23
3.1	Výzkumný problém	23
3.2	Cíl výzkumu	23
3.3	Výzkumné otázky	23
3.4	Operacionalizace výzkumných otázek	24
3.5	Konstrukce výzkumného souboru	24
3.5.1	Zkoumané časové období.....	25
3.5.2	Konstrukce tematických klastrů.....	25
3.6	Výzkumná metoda.....	27
3.6.1	Metoda Jamese Paula Geeho.....	28
3.6.2	Komponenty jazykové situace	29

4	Analýza	33
4.1	I. „Za Řím či Prahu se bojuje u Damašku“	33
4.2	II. Šátkem to začíná, válkou končí	40
4.3	III. Přecitlivělí na ponížení	47
4.4	Shrnutí analýzy	53
5	Diskuse.....	56
6	Závěr	58
7	Jmenný rejstřík.....	62
8	Literatura.....	63
9	Přílohy.....	66

Celkový počet slov: 16 808

1 Úvod

Politický diskurz, jeho reprezentace v médiích a ideologická schopnost jazyka jsou nerozlučně spojené. To, jakým způsobem něco říkáme, komu to říkáme a jakou pro to použijeme sadu vyjadřovacích prostředků, má schopnost nejen ovlivnit vyznění naše původního sdělení, ale také nás umístit do přesně vymezené pozice v rámci fungování společnosti.

V České republice je vliv komunistické minulosti a jejich pozůstatků nezanedbatelný a dá se říct, že komunisty dlouhodobě budované jazykové struktury přetrvávají spolu se způsoby myšlení v části české společnosti dodnes. Určité fragmenty specifického vnímání okolního světa přežívají nejen v aktivních komunistech, ale také v generacích narozených před Sametovou revolucí. Je proto i dnes zajímavé zabývat se způsobem uvažování současných komunistů, jejichž přímý vliv na mainstreamovou společnost sice pomalu upadá, ale stále jsou legitimní součástí demokratického systému jako parlamentní strana. Proto se zdrojem textů k analýze stal stranický deník Komunistické strany Čech a Moravy Haló noviny.

Jedním z klíčových témat, které hýbaly společenských míněním v roce 2014, byl vznik a velmi rychlý vývoj teroristické organizace Islámského státu, který v lidech napříč světadíly opět vyvolal strach z radikálního islámu. I v České republice, která s muslimy nemá téměř žádnou významnou zkušenost, proběhlo několik vln snahy vymezit se vůči fungování a uvažování islámu. Zkoumání škály způsobů, jakými se čeští komunisté staví k aktuálnímu tématu muslimů a islámu a jaká vyprávění konstruují, může přispět k pochopení vnímání islámu částí české populace. Tato práce se kromě výsledného obrazu muslimů zabývá také fungováním a produkcí ideologie na poli stranického média a propojuje teorii ideologie Johna B. Thompsona a Karla Mannheima s postupem diskurzivní analýzy Jamese P. Geeho. Pro lepší pochopení vztahů mezi dominantní strukturou, která skrz tvorbu významu v analyzovaných textech reprodukuje požadovanou ideologii, sociálním jednáním a mediálním působením, využíváme konceptu morální paniky Stanleyho Cohena. Po zodpovězení výzkumných otázek bude možné říci, z jakého ideologického základu formují Haló noviny reprezentace islámu a jaké diskurzivních strategií používají, aby umístili sebe a muslimy do požadované pozice.

Práce je rozdělena do pěti dílčích částí. V teoretické části pracujeme se základními teoretickými koncepty sociální konstrukce reality, fungováním ideologie a produkcí morální paniky. V druhé části popisujeme metodologii výzkumu a formulujeme výzkumné otázky,

keré uplatníme na zkonstruovaný výběrový soubor. Zvolenou metodou je diskurzivní analýza, která umožní identifikovat, popsat a interpretovat mocenské vztahy ukrývající se na pozadí jazyka, kterým Haló noviny promlouvají ke svým čtenářům. Tomu se práce věnuje ve třetí analytické části rozdělené na tři tematické klastry. Sloučení zjištění ze všech analyzovaných textů na konci třetí kapitoly by mělo vést k úspěšnému porozumění produkovanému diskurzu. Čtvrtá část práce se věnuje kontextualizaci zjištěných závěrů v rámci existujících studií na podobné téma a navrhuje další prohloubení výzkumu vzhledem k jeho limitům. Poslední, pátá část studie, je věnována shrnutí celkových zjištění práce a odpovědím na postulované výzkumné otázky.

2 Teorie

2.1 Média a realita

Ve snaze zodpovědět tímto výzkumem na otázku, jakým způsobem se staví zástupci českých komunistů reprezentovaných v deníku Haló noviny k muslimům, je potřeba nejprve věnovat pozornost způsobu, jakým je možné vnímat mediální obsah. Vztah mezi realitou a médií se stal předmětem nemalého množství výzkumů, se kterými se pojí důležité koncepty mediálních studií, jako jsou například teorie zpravodajských hodnot, nastolování agendy nebo teorie rámců. Podle Winifreda Schulze, který se pokusil částečně shrnout dva odlišné přístupy ve vnímání mediálního působení, dochází ve svých teoriích obecně autoři k tomu, že masová média zpravidla reprezentují spíše „*stereotypy a předsudky samotných novinářů, jejich profesionální pravidla a politické postoje,...*“ (Schulz 1989 in Jiráková a Říhová 2000: 29) než objektivní skutečnost. Tomu odpovídá i Schulzova „ptolemaiovská“ odpověď na otázku po následcích mediální reality pro jednotlivce a společnost. Podle ní existuje elementární protiklad mezi masovými médii a společností, protože média mají potenciál společnost ovládat a stát tak mimo ni jako nástroj sociální kontroly. Zároveň je jejich úkolem skutečnost „*zrcadlit*“, v čemž zákonitě zklamávají a stávají se terčem kritiky kvůli funkčnímu selhání. Oproti tomu „koperníkovské“ východisko, jak jej Schulz pro jeho epistemologickou protikladnost nazývá, vidí média jako součást společnosti. V tomto pojetí jsou média aktérem konstrukce sociální reality a jejich úkolem je skutečnost selektovat a interpretovat a tím pádem se podílet na jejím utváření. Nezbytné odchýlení od v „ptolemaiovském“ pojetí médií požadované reprezentace „skutečnosti“ je v tomto případě možné chápat jako žádoucí prvek jakékoli komunikace. Zatímco na teoretickém východisku „zrcadlení“ je založená klasická obsahová analýza, v našem výzkumu přijmeme předpoklad, že „*neexistuje jediná, nesporná, intersubjektivně závazná definice reality*“ (Schulz 1989 in Jiráková a Říhová 2000: 35). V rámci vývoje teorie mediálních účinků se tedy jedná o obrat pozornosti k samotným mediálním obsahům, u kterých předpokládáme symbolickou moc použitého jazyka. Zároveň tento obrat do fáze „dohodnutého“ vlivu médií (McQuail 1999) představuje posun směrem od kvantitativních výzkumných metod k analýzám interpretativního charakteru, jako je konverzační nebo diskurzivní analýza.

2.2 Sociální konstrukce reality

„Společnost je výtvořem člověka. Společnost je objektivní realitou. Člověk je výtvořem společnosti.“ (Berger a Luckmann 1999: 64)

Sociální konstruktivismus, který se snaží realitu vysvětlit jako systematicky společensky konstruovaný fenomén, je pro diskurzivní analýzu médií důležitým teoretickým východiskem. Pokud totiž chceme zkoumat mediální produkty a jimi vytvořené obrazy, je nezbytné připustit, že média mají vůbec moc konstruovat něco, co může mít vliv na lidskou společnost a formovat její vědění. Podle Bergra a Luckmanna, kteří ve svém *pojedení o sociologii vědění* teorii sociální konstrukce reality souhrnně popsali, se v lidském světě střetávají jak objektivní, tak subjektivní realita. To, co ve své každodennosti člověk zažívá a vidí kolem sebe, považuje za skutečnost a svou schopnost onu domnělou skutečnost popsat pokládá za možnost mít o skutečnosti určitý souhrn vědění. Podle toho, v jaké společnosti a kulturním rámci byl jedinec formován, má k dispozici jinou sadu nástrojů, se kterou může okolní svět interpretovat. Člověk tak není součástí společnosti automaticky, stejně jako se nerodí s identitou. (Berger a Luckmann 1999: 128) V momentě, kdy člověk vnímá objektivní realitu, kterou pro něj představují ostatní lidé a jejich chování, které se děje nezávisle na jeho vůli, a chápe tyto procesy v rámci svého vlastního světa, účastní se **internalizace**. Ta je nedílnou součástí procesu chápání a zároveň následného utváření reality spolu s **objektivizací** a **externalizací** skutečnosti. Procesy, které se neustále prolínají a prostupují se navzájem, probíhají v rámci primární a sekundární socializace jedince. Následováním tzv. významných druhých, kteří narozeného jedince uvádí do sociální struktury, a se kterými se emočně identifikuje, vzniká jeho vlastní identita. *„Identita je vskutku objektivně definována jako umístění v určitém světě a může být subjektivně osvojena pouze zároveň s tímto světem. Jinými slovy, všechny identifikace se uskutečňují v rámci hranic vymezujících určitý sociální svět“* (Berger a Luckmann 1999: 131). Další složkou socializace je pak **institucionalizace**, neboli *„internalizace institucionálních či na institucích založených subsvětů“* (Berger a Luckmann 1999: 136). Zde se jedinec učí skloubit internalizovanou realitu své osobnosti s rolí, kterou musí internalizovat ve světě ostatních – tyto role přináší například příslušnost k určitému povolání, sociální skupině nebo instituci. Úspěšná a funkční socializace je podmíněna fungující symetrií mezi subjektivní a objektivní realitou jedince (Berger a Luckmann 1999: 161). Subjektivní skutečnost udržovaná ve vědomí jedince vyžaduje neustálé potvrzování identity a správnosti internalizace skrz rodinu, širší okolí méně významných druhých,

každodenní činnosti a samozřejmě média. Objektivní realita vyvolává zdání, že je „*jediným možným světem*“ (Berger a Luckmann 1999: 62) a jeho instituce nezpochybnitelné. Reprezentací jejich donucovací moci jsou role – určité typizace chování v rámci vytváření společných zdrojů vědění, které zároveň umožňují institucím přežít v historii.

2.2.1 Stereotypy a reprezentace

Vzhledem k relativně malé zkušenosti Čechů s příslušníky islámské víry představují média a politické instituce důležitý zdroj získávání povědomí o muslimech. Jedním z důležitých mechanismů pro poznání je stereotypizace. Na základě typizace rolí fungují nejen společenské instituce, ale všechny složky společnosti. V roce 1922 konceptualizoval Walter Lippmann **stereotyp**, jako „*obraz v hlavách lidí o nich samotných i ostatních, obraz jejich potřeb, účelu a vztahu k sobě navzájem*“ (Lippmann 1922: 287). Podle Lippmanna jsou stereotypy užitečná zjednodušení, bez nichž se interakce s ostatními lidmi neobejde, protože používání stereotypů poskytuje lidem vodítko pro chápání uspořádání sociálního světa. Další funkcí je „*zkratkovitost*“ stereotypu, která umožňuje rychlé převedení významu z většího celku na konkrétní věc, podobně jako to umí metonymie. Zároveň ovšem stereotypy konstituují svět tak, aby dál posiloval jejich šíření a předávání pomocí vědění. Stereotyp proto představuje dosažení určitého konsenzu, a je tudíž vyjádřením dominantní ideologie. Onen konsenzus musí být zároveň výsledkem sdíleného přesvědčení určité skupiny, aby mohl nabýt své obecné platnosti, a tím jen potvrzuje, že je „*nástrojem posilování převažujících mocenských vztahů ve společnosti*“ (Lipmann in Burton a Jiráková 2001: 190).

Burton a Jiráková klasifikují stereotyp, jako jeden ze tří způsobů reprezentace lidí a sociálních skupin. Zatímco „*typy*“ znázorňují v podstatě neexistující kategorie „*postav*“, které ale svým popisem ještě nezabředávají do přílišného zobecnění, u „*stereotypů*“ je základní složkou předsudek a implicitní hodnotový soud o vlastnostech jejich nositele. „*Archetyp*“ je poté nejvyhraněnější hluboce kulturně zakořeněná představa a nositel pro společnost nejdůležitějších hodnot a přesvědčení. Stejně jako typy a stereotypy, i archetypy přebírá mediální komunikace a používá je pro svá sdělení o každodenní realitě. Média tak „*organizují chápání jednotlivých kategorií lidí a dávají jim nástroje k tomu, aby se uměli rozhodnout, proč určití lidé patří do určitých kategorií*“ (Burton a Jiráková 2001: 191). Přispívají tím k neustálé produkci a reprodukci významů, které zapadají do systematicky budované struktury asymetrických společenských vztahů.

2.3 Fungování ideologie

Ideologie úzce souvisí jak s konstrukcí reality, tak s její reprezentací. Tento pojem se poprvé objevuje na konci 18. století, jako označení vědy zaměřené na zkoumání idejí, kterými se zabývali francouzští myslitelé během Velké francouzské revoluce, tzv. *idéologues*. Po kritice od Napoleona dostává původně neutrální koncept ideologie svůj pejorativní význam, na který následně navázali významní teoretici jako Karl Marx a Louis Althusser.

Pro Marxe je ideologie výrazem vládnoucí třídy, která je vládnoucí materiální silou společnosti, a tím pádem má k dispozici i prostředky duchovní produkce. Marx považuje za samozřejmé, že zástupci vládnoucí třídy mají vědomí a v určují proto v celém rozsahu duchovní směřování své epochy. Produkty ducha jsou tak odcizeny podmínkám svého vzniku, podrobeny zákonitostem své produkce a získávají zdánlivou hodnotu (Marx a Engels 1952: 48). Poddaní vládnoucí třídy následně obdrží souvisle uspořádanou ideologii, podle které řídí své životy a která je falešným třídním vědomím zakrývajícím skutečnost. Jak píše György Lukács, třídní vědomí je oddělené od vědomí jednotlivce a je vědomím, díky kterému se stává pro jednotlivce možné jednání historické v rámci celé společnosti (Lukács 1971).

Zatímco pro Marxe je studium ideologie vždy směřováno k emancipaci utlačovaných, zdůrazňuje Thompson, že aktéry mocenských vztahů nelze nikdy vyjmout ze struktury, jejíž jsou součástí. V návaznosti na Giddensovu (1984) teorii strukturace chápe ideologii rámci obecné sociologické teorie, která bere v potaz důležitost vztahů mezi jednáním, institucemi, mocí a dominancí. Sociální strukturou chápe soubor pravidel a zdrojů, které implicitně umožňují aktérům fungovat v každodennosti, a díky nimž každý zná své místo ve společnosti v rámci hierarchického vztahu. Bez snahy o nalezení mocenské asymetrie zůstává pojetí ideologie pouze v rovině uvažování o systému symbolů a přesvědčení, které určitým způsobem náleží sociálním aktérům a politické praxi. Thompson popisuje tři úrovně abstraktního vztahu mezi sociálním **jednáním** a **strukturou**. Na nejnižší úrovni figuruje jednání jako proud aktivit provozovaný těmi, kteří disponují mocí konat. Mezi aktéry a strukturou se moc nachází v rukou **sociálních institucí**. Stav dominance nastává, pokud jsou vztahy mezi jednáním a strukturou konzistentně a systematicky asymetrické. Thompson rozlišil škálu pěti mechanismů, které formují realitu k obrazu, po které touží její tvůrce. Všechny modi operandi ideologie (Thompson 1984: 60-66) směřují k udržení a upevňování statu quo. Ke každému z nich přiřadil několik možných strategií konstruování symbolických významů, které používají jak masová média, tak produkty politické komunikace. V našem

výzkumu se pokusíme sledovat, pomocí jakých mocenských mechanismů uplatňují Haló noviny svou ideologii v rámci budovaného diskurzu:

a) **Legitimizace**

Procesy legitimizace probíhají ve snaze upevňovat struktury institucionalizovaného řádu (například při změnách, které doprovází nástup nové generace). Podobně jako Thompson o legitimizaci hovoří i Berger s Luckmannem (1999: 95): „*Legitimizace nejen že jedinci říká, proč by měl jednat právě tak, a nikoli jinak, říká mu také, proč věci jsou takové, jaké jsou.*“ Symbolické strategie udržují legitimitu dominantního systému apelem na rozum (**racionalizace**), zdůrazňování aspektu tradice (**narativizace**) nebo zdůrazněním určitého fragmentu skutečnosti, oproti celkovému obrazu (**univerzalizace**). V našem výzkumu konstrukce obrazu islámu by mohlo docházet k racionalizaci odporu vůči muslimům, například vůči jejich imigraci do České republiky. K tomu by autorům Haló novin mohlo pomoci využití narativizace, jako charismatické vyprávění o přirozenosti českého národního státu. Domníváme se, že zájem diskurzu Haló novin bude zaměřován (univerzalizován) za zájem celku, ke kterému promlouvají.

b) **Zatemnění**

V případě zatemnění dochází ke skrytí skutečného požadovaného významu. K odvedení pozornosti od budovaných asymetrických vztahů lze dojít **nahrazením** (význam jednoho objektu a jeho pozitivní/negativní konotace jsou přesunuty na jiný objekt), **eufemizací** (zmírněním skutečného významu lepší konotací) a **použitím tropů**, jako jsou metafory, metonymie a synekdochy, které převedou význam do méně srozumitelné, abstraktní roviny. Při analýze budeme sledovat, jestli při budování identit muslimů dochází k zatemňování zamýšleného významu. Předpokládáme, že autoři Haló novin například nebudou používat otevřeně xenofobní rétoriku, i přes to, že obsah sdělení by xenofobní být mohl.

c) **Sloučení**

Mechanismus sloučení akcentuje budování fiktivní jednoty, která následně pojímá jednotlivce do kolektivní identity a stírá potenciální společenské konflikty. První možnou strategií sloučení je **standardizace**, kdy dochází k vytvoření dojmu existence neměnných standardů, které jsou základními pilíři společnosti, bez nichž

by mohl následovat chaos.¹ V analyzovaných člancích se zaměříme také na to, jakým způsobem budou autoři budovat svou vlastní identitu a propojovat ji s domnělou kolektivní identitou svých čtenářů. K tomu by jim mohla posloužit další z možností nastolení jednoty, kterou je vytváření společných **symbolů** identity a společného rámce.

d) Fragmentace

Ne vždy je v zájmu ideologie vytvářet sdílenou jednotu a naopak se jeví výhodné společnost rozštěpit. Mocenské vztahy mohou proto vznikat na základě rozdělení jedinců (nebo institucí) do soupeřících skupin (**diferenciace** na základě zdůraznění odlišnosti) a **očištění** od druhých. Fragmentace je pro náš výzkum klíčová i vzhledem k tomu, že budeme sledovat, jestli se objeví prvky morální paniky, která ze své podstaty zahrnuje jak zvýznamnění odlišnosti, tak očištění od deviantů (viz kapitola morální panika).

e) Reifikace

Zkonstruované vztahy dominance je nutné udržet, což je možné pouze pokud budou vnímány jako přirozené. Za tímto účelem využívá ideologie principy reifikace, kdy se z přechodného a uměle vytvořeného stavu stává permanentní a nadčasový status quo. Jednou z možných strategií, které mohou autoři Haló novin adaptovat, je vytvořit dojem přirozenosti pomocí propojení s fungováním přírodních zákonů (**naturalizace**), díky čemuž se sociálně zkonstruovaný význam se stává nevyhnutelným. Reifikace jako zvěcnění (Berger a Luckmann 1999) má také schopnost odejmout z lidských výtvorů, jako jsou zvyky a tradice, jejich umělý původ a učinit je neoddiskutovatelnými součástmi společnosti (**eternalizace**).

Výsledkem popsaných strategií bývají systematicky asymetrické společenské vztahy. Příkladem může být nejen třídní dominance v kapitalistické společnosti, ale i rasismus, sexismus nebo i samotný systém národních států.² Pokud je dominance uplatňována spíše

¹ Jako instituce standardizovaná jako potřebná pro fungování společnosti může být chápána například rodina, škola nebo národní stát.

² V případě národních států se dá o hovořit o dominanci bohatšího globálního Severu oproti globálnímu Jihu, o kterých se v mezinárodních vztazích mluví jako o novém rozdělení světa po konci Studené války.

nepřímou prostřednictvím kulturní, politické a ekonomické manipulace, jedná o schopnost **hegemonie**, jak ji popsal Antonio Gramsci (1999). Hegemonii můžeme chápat jako další zdokonalení mocenských praxí, kde princip udržení statu quo zůstává stejný, ale pouze se čím dál víc sofistikuji praktiky dominance.

„Můžeme stanovit dvě hlavní nadstavbové ‚úrovně‘: jednu lze nazvat ‚občanskou společností‘ – to je soubor organismů obvykle označovaných za ‚soukromé‘ – a druhou ‚politickou společností‘ či ‚státem‘. Tyto dvě úrovně odpovídají jednak funkci ‚hegemonie‘, kterou dominantní skupina vykonává ve společnosti, jednak funkci ‚přímého panství‘ či vlády vykonávané státem a právem.“ (Gramsci 1999: 145)

Na rozdíl od ideologie se hegemonie nesnaží prosazovat své zájmy záměrným zkreslováním sociální reality. Například Stuart Hall (1996) se domnívá, že ideologická moc je pouze schopností dávat věcem význam, a už jen samotné zvýznamňování, jako součást procesu vzniku samotného společenského chápání a konstrukce konsenzu, poskytuje samo o sobě prostor pro konflikt. Hall proto ideologii spojuje spíše s dominancí skrze kulturní vůdcovství, než s existencí nerovného třídního vztahu (Hall 1996: 133). Stejně tak moc hegemonie spočívá ve sdílených tradicích, kulturních hodnotách, přesvědčeních, vyprávěních, mýtech a normách, které se zdají náležet lidem, ale v podstatě slouží k ochraně stávajícího mocenského rozložení sil. Zdánlivě spontánní a živočišný konsenzus ohledně směřování společnosti je zakořeněn díky prestiži dominantní skupiny, která si toto postavení podle Gramsciho drží zásluhou výsadního podílu na produkci (ať už materiálních statků nebo významů). Zároveň jsou na „druhé úrovni“ státního aparátu disciplinovány ty skupiny či jednotlivci, kteří se na souhlasu nepodílí ani aktivně, ani pasivně. V momentě, kdy by společnosti hrozila potenciální krize a zhroucení spontánního konsenzu, je institucionální aparát nastaven tak, aby určil nová pravidla.

2.3.1 Parciální a totální ideologie

Pro lepší pochopení procesů, které se odehrávají na stránkách komunistického stranického deníku, využijeme také přístupu k ideologii Karla Mannheima (1991). Mannheim tvrdí, že politika má schopnost využívat svůj vlastní obraz světa jako zbraň proti svým oponentům. Zároveň plní svůj elementární význam pouze tehdy, když se jí podaří své cíle naplnit vlastní filosofií a politickým světovým názorem. V počáteční etapě svého studia ideologií se Mannheim

drží marxistického pojetí ideologie, ale postupně dochází k emancipaci od falešného vědomí směrem k formulaci vlastní nauky o ideologiích a zavedením nových pojmů: parciální pojem ideologie, totální pojem ideologie a inteligence.

Vládnoucí skupiny v politickém konfliktu jsou v Mannheimově pojetí ideologie natolik zaslepené svým vlastním viděním světa a sledováním svých vlastních zájmů, že ztrácejí schopnost objektivně reflektovat, co se kolem nich skutečně odehrává. Takto vytvořené „kolektivní nevědomí“ má stabilizující efekt jak na vládnoucí třídu, která sama sebe objektivitou nerozptyluje, tak na všechny ostatní skupiny ve společnosti (Mannheim 1991: 91). Pro vládnoucí skupinu disponující ideologickým vědomím je charakteristické akceptované bytí. Potlačené skupiny mají také zakryté určité prvky reality, protože se soustřeďují pouze na svůj duchovní zájem na rozbití stávající společnosti a odvracejí se od všeho, co by mohlo oslabit jejich přání po změně stavu. Kolektivní nevědomí, které nesměruje k reflexi situace, ale je pouze slepě ovládáno touhou po změně, nazývá Mannheim utopii a přisuzuje podřízené skupině status neakceptovaného bytí.

Ve snaze analyzovat ideologii je nutné oddělit dva její odlišné významy. Při uvažování o tom, jakým způsobem se každý jedinec (alespoň částečně) podílí na systému vědomí, rozlišuje **parciální a totální ideologii** (Mannheim 1991: 111). Oba pojmy totální a parciální ideologie funkcionalizují ideje vzhledem k nositeli a jeho konkrétní situaci v sociálním prostoru. Koncepce parciální ideologie se opírá o psychologii zájmů jednotlivců. Pokud s názorovým oponentem jedinec sdílí společný základ a určitá sdílená kritéria validity, vyznívá ideologie jako pokus o zastření skutečnosti. Určitým protivníkovým tezí proto nechce věřit, protože předpokládá snahu zamlžovat pravdu. Oproti tomu totální ideologie umisťuje subjekt a jeho oponenta do zcela jiné historicko-sociální skupiny, které jsou odlišné myšlenkovými strukturami, které se navzájem zpochybňují. Co obě koncepce ideologie podle Mannheimova spojuje, je fakt, že ani parciální, ani totální ideologie nespolehá ve snaze pochopit skutečný zájem oponenta na to, co oponent fakticky tvrdí.

2.4 Konstrukce morální paniky

Jedním z užitečných konceptů, který popisuje možné interakce mezi dominantní strukturou, jednáním a konstrukcí reality masovými médii, je **morální panika**. Stanley Cohen (2002) popsal poprvé fenomén morální paniky jako reakci na společenskou situaci, ve které stávající dominantní řád neposkytuje dostatečný návod, jak se vypořádat s novým tématem či otázkou. Přesto, že je islám přítomen v lidské historii již přibližně od 7. století našeho letopočtu, reakce

české společnosti na zdánlivě novou hrozbu migrace a přítomnosti muslimů vytvořila dojem, že jde o nový fenomén, se kterým je potřeba se vypořádat a který provází více či méně artikulovaný strach.

Podle Cohena je neznámá situace provázena obavami o narušení statu quo, a proto jsou původci nežádoucí změny označeni za deviantní skupinu. Ve své klasické stati spojil principy morální paniky se vývojem některých forem kultury mladých Britů, často studentů, příslušníků střední a dělnické třídy, po druhé světové válce. Teddy boys, Mods a Rockers byli jako devianti identifikováni tehdejšími médii a státními institucemi kvůli účasti na nepřijatelných událostech (pouliční nepokoje v přímořském městečku Clacton) a porušování společenského řádu (násilí, užívání drog). Média, která z fakticky spíše marginálních událostí vytvořila hon na zkonstruované devianty, použila členy mladických subkultur jako názorné ukázky toho, co ve společnosti je a není žádoucí. Identity nově vzniklých sociálních typů se proto staly prakticky majetkem veřejnosti a zároveň symboly hlubší společenské změny (Cohen 2002: 2).

Obecně jsou takto exponováni „obětní beránci“ podle Jaromíra Volka (2000) následně démonizováni i za věci, které by mimo vrchol vlny morální paniky byly společností ignorovány jako nedůležité. V případě označování deviantního chování hříšníků je oproti běžnému stavu navíc médii kladen důraz na spojení problémů se současnou společenskou krizí. Dominantní vysvětlení média (a také politici) poskytují v širších sociologických termínech, namísto soustředění se na konkrétní situační faktory jednotlivých incidentů a aktérů. Obecně se proto situace má jevit jako reakce na předcházející období, jehož aspekty se při kolektivní morální panice ukazují jako příčiny současného společenského úpadku (Cohen 1972: 46).³ Úspěšná démonizace viníků spočívá v dostatečně stereotypním zobrazování atypických aktérů na přehnaně typickém pozadí, aby bylo zcela zřejmé, že společenská realita je v ohrožení. Identity ostrakizované skupiny musí mít přesně určený tvar, aby všichni ostatní věděli, které přesně hodnoty jsou vlastně vyžadovány. Paradoxně mohou racionalizované obrazy působit zároveň i přes to, že si logicky protirečí - pokud je výsledek dostatečně věrohodný, je možné držet dva obrazy současně bez toho, aby výsledný label ztratil účinnost (Cohen 2002: 42). Cohen uvádí příklad vandalismu, který bude pro většinu vždy postrádat

³ V případě možné morální paniky z islámu by zmíněnými aspekty, které vedou k úpadku, mohly být například příliš benevolentní politika multikulturalismu nebo ztráta pozice silného státu.

smysl. Ve společnosti, která vyzdvihuje racionální a utilitární chování, nelze ani vandalismus označit jako cokoli jiného, než deviaci, jinak by popírala samu sebe.

Podle Volka se morální panika objevuje ne jako ojedinělý a historicky ohraničený jev, ale vyskytuje se jako „*integrální součást lidského rodu*“ periodicky v celé lidské historii. Současně jsou vzplanutí morální paniky přechodná a nemají dlouhodobějšího trvání. Zároveň jsou závislá na vytváření v podstatě vágních a rozptýlených obav o normy. Volek charakterizuje morální paniku následujícími několika znaky (Volek 2000: 99):

1. Má povahu kampaně, tažení proti skupinám nebo jednotlivcům
2. Obrací se k lidem znepokojeným zjevnou destrukcí sociálního řádu, kteří se cítí ohroženi a postrádají pocit bazální důvěry a ontologického bezpečí
3. Morální standardy jsou v dané kauze nejasné
4. Část politické a mediální scény touží vést kampaň a svou snahu ospravedlňuje snahou zmírnit obecné ohrožení
5. Morální kampaně nechávají většinou skutečné příčiny daného sociálního problému nepovšimnuty

Zmíněné kampaně, které mohou nabývat podob až fanatických křížáckých výprav, mají podle Howarda Beckera na svědomí tzv. „*strážci morálky*“ (Becker 1966: 147). Becker je dělí na dvě skupiny – lidé, kteří pravidla vytvářejí a ti, kteří podněcují jejich dodržování. Společně se podílejí na odhalování a identifikování narušitelů vytvořeného pořádku. Vzniká jasně definovaný pořádek, ve kterém jde snadno rozlišit, kdo patří do naší (normální) a kdo do cizí (deviantní) skupiny.

„My“ znamená skupinu, k níž cítíme, že patříme, a již rozumíme. „Oni“ naopak představují skupinu, do níž nemáme přístup nebo k ní nechceme náležet. Tyto skupiny podle Baumana a Maye (2004) spojují dvě věci – antagonismus a zároveň naprostá nerozlučnost. Jedna definuje druhou a podstata naší skupiny se tak sestává z toho, vůči čemu se vymezíme. Pomocí protikladů se tak můžeme snáze orientovat ve světě okolo nás. Na základě definování opozice upevňujeme vazby v rámci skupiny, které se pak zakládají na takových hodnotách jako je loajálnost, porozumění, důvěra, a tím pádem vzniklém Durkheimově „*pocitu souměřitelnosti*“. Bauman s Mayem uvádí, že pro vznik naší skupiny není nutný přímý každodenní kontakt. Skupiny mohou být vzdálené a rozptýlené, uvádí zde jako příklad třídu, národ nebo gender. U těchto skupin je však díky absenci kontaktu mnohem těžší proces sjednocení chování a cílů; je zapotřebí značného úsilí pro udržení skupiny pohromadě. Opět tak nastupuje role cizí skupiny: „*Ve velké vlastní skupině tak nemá žádná snaha na vzbuzení*

loajality naději na úspěch, neprovází-li ji praktické nepřátelství k cizí skupině“ (Bauman a May 2004: 45). Největším nástrojem vybudování vnitřní jednoty a nepřátelství vůči ostatním je předsudek, který vzniká logicky jako výsledek nebezpečné nejistoty ze ztráty kontroly nad známou situací.

2.5 Islamofobie

V případě strachu z islámu lze mluvit spíše o globalizované prezenci více či méně artikulovaného strachu, který zůstává ve společnosti přítomen. Ne vždy se jedná o projevy morální paniky, kterou Cohen charakterizuje spíše jako přechodné vytrysknutí vzteku, který sám sebe stráví. V případě islamofobie jsou jednotlivé národní debaty o významu vlastních kulturních symbolů ve světle jejich ohrožení, jsou rámovány mezinárodními kontexty. Debaty o neúspěchu kulturního pluralismu překračují hranice lokálních komunit a jednotlivých národních států a stávají se součástí globálního nárůstu xenofobie. Oficiální globální politické diskurzy začínají souznět s nárůstem lokální obranné mentality jak ve svých východiscích, tak politických důsledcích. Vynořují se snahy o mezinárodní spolupráci při snaze bránit tzv. západní křesťanské hodnoty (Morgan 2012). Zatímco si nacionalismus a imperialismus drží svůj politický význam, multikulturalismus je podle Morgana podrobován přehodnocení. S drastickou změnou kurzu globálních vlád směrem k větší opatrnosti souvisí zejména útok na budovu Světového obchodního centra 11. září 2001, přesto, že tento proces začal již dříve. Prezentace hrozby pro „naši civilizaci“ jakožto mezinárodní, poskytuje záminku pro synchronizované akce napříč západními národy – od vývoje společných protiteroristických opatření až po pozoruhodně podobné národní debaty o domnělém krachu multikulturalismu a odporu muslimů k integraci (Morgan 2012: 4).

2.6 Porevoluční směřování českých komunistů

I po 25 letech od pádu komunistické diktatury v českých zemích představuje KSČM stále relevantní politickou sílu. Ve své stávající relativně netransformované podobě je schopná oslovovat nemalou skupinu voličů a je úspěšná zejména ve volbách do krajských zastupitelstev. Podle Petra Fialy představuje její politická síla výrazně specifický jev v kontextu ostatních evropských postkomunistických zemí. Přesto však *„etablovanou pozici KSČM v české politice nelze jednoduše vysvětlit výraznější akceptací komunistické ideologie*

v české společnosti, než je tomu v jiných zemích střední a východní Evropy (nic takového není sociologickými výzkumy naznačováno)...“ (Fiala 1999: 7) Strana, která ve svém názvu a částečně i programově, pořád nese odkaz předlistopadového komunismu, se pokusila o svou přeměnu už v prosinci roku 1989 Akčním programem KSČ. Společně s distancováním se od stalinismu vyhlásila strana cíl transformace v moderní politickou stranu, která bude fungovat v právním státě založeném na principech pluralitní demokracie (Fiala 1999: 152). Dalším výrazným pokusem o nový začátek v rámci programatiky strany bylo přijetí tzv. Olomouckého programu v říjnu roku 1990. „V rámci vnitřní profilace, která ve straně probíhala, se diskutovala také otázka změny názvu. V této otázce rozhodlo referendum ve prospěch názvu Komunistická strana Čech a Moravy“ (KSČM 2014). Zároveň strana opětovně akceptovala demokracii a politický pluralismus, za což je ze strany ortodoxního komunistického proudu dodnes kritizována, a velmi výrazně akcentovala požadavky na některá lidská práva, zejména volání po rovnoprávnosti žen a zvýhodnění zdravotně postižených a důchodců (Fiala 1999: 153). Postupem času byli komunisté okolnostmi donuceni reagovat na své okolí a kontext rozvíjejícího se kapitalismu a ve významném programovém dokumentu známém jako kladenský program definovala strana nové strategie. „V nových podmínkách komunisté nemohou a především nechtějí pracovat starým způsobem. KSČM programově navazuje na humanistické poselství zakladatelů socialismu, na pokrokové ideje minulosti a současnosti, na teoretický přínos Marxe a Engelse“ (KSČM 1992). Před volbami do Poslanecké sněmovny v roce 2013 předložila KSČM současný program, který je zároveň prohlášením platným až do roku 2017. Aktuální program je rozdělen na šest částí: 1. Poctivost se musí vyplácet, 2. Práci místo sociálních dávek, 3. Budoucnost mládeži, jistoty stáří, 4. Odpovědnost za prostředí, ve kterém žijeme, 5. Více rozhodovacích pravomocí lidem, 6. Ano světu, ne zbraním (KSČM 2013).

V globálním kontextu se čeští komunisté vidí jako následovníci otevřeného dialogu s ostatními mezinárodními komunistickými a levicovými hnutími v rámci navázání na marxistickou teoretickou tradici. Základním hodnotovým rámcem je tedy komunismus, případně socialismus. V rámci strany ovšem existuje několik názorových proudů, které ji štěpí jak v hodnocení minulosti, tak v názorech na cíle v rámci evropské integrace. Reformovaná část komunistů nahlíží pozitivně na ideje pražského jara a na témata moderní levice, jako je ekologická politika. Na Evropskou unii pohlíží relativně skepticky, ale podporuje členství KSČM ve Straně evropské levice (PEL) a činnost poslaneckého klubu v Evropském parlamentu (Mareš 2011: 27).

Druhý proud nazývá Mareš dogmatickým a představuje část komunistů, kteří i v kontextu fungování v demokratickém právním státě odmítají kritiku období stalinismu a represe v československých padesátých letech. Tito členové nostalgicky konzervativního komunistického proudu by naopak uvítali větší rozhodnost při prosazování dogmatického marxismu-leninismu. Zbytek členů KSČM balancuje mezi těmito dvěma póly zejména kvůli snaze o spokojenost stávající starší členské základny a touze po zaujetí nových mladších voličů (Mareš 2011: 29). Stejně tak autoři textů pro Haló noviny se liší v míře dogmaticčnosti a prosazování priorit komunistického programu.

Vzhledem k omezeným možnostem dopadu ortodoxnějších myšlenek komunistického hnutí na českou jak politickou, tak mediální půdu, nesou se projevy ideologie KSČM spíše v duchu přesvědčování těch dávno přesvědčených. „*Komunismus v České republice...dílčím způsobem prolomil bariéru izolace, ale nedaří se mu získávat větší počet příznivců, zvláště mladých*“ (Mareš 2011: 77). I tak se komunistickému hnutí daří čas od času proniknout do veřejného prostoru a konstruovat nejen mediální realitu. Příkladem ze současnosti může být akce na protest proti průjezdu amerického vojska při přesunu z Pobaltí do Německa. KSČM zde sehrála roli obránce české suverenity, která by měla být zajištěna takovými rozhodnutími české vlády, která podle komunistů zdůrazní českou nezávislost na dominantních západních mocnostech. V případě NATO požadují komunisté rovnou vystoupení České republiky z této struktury a odmítají jakoukoli přítomnost zahraničních vojenských základen na českém území, což se projevilo například v roce 2009, kdy KSČM podpořila hnutí Ne základnám proti plánovanému umístění amerického radaru v Brdech.

2.7 Deník Haló noviny

Haló noviny vychází od roku 1991 s podtitulem „*český levicový deník*“. Většinový podíl v nakladatelství Futura a.s., které Haló noviny vydává, má Ústřední výbor KSČM a zbytek podílu tvoří drobní akcionáři. Jedním z podílníků je například současná komunistická poslankyně Miroslava Vostrá.

Šéfredaktorem deníku je Petr Kojzar a jeho zástupcem Ivan Cinka. Další podrobnosti ke struktuře a principům práce v redakci Haló novin nejsou známy. Do názorové sekce pravidelně přispívají členové KSČM, její poslanci i sám předseda Vojtěch Filip. Zpravodajské články přebírají Haló noviny ve velké míře z České tiskové kanceláře. Deník vychází každý den kromě neděle v ceně 7 Kč. Profiluje se silně prosocialisticky, kriticky se staví zejména ke kapitalismu, nárokům církve a průběhu integrace do Evropské unie.

Přestože původně vznikly Haló noviny jako tiskovina určená zejména ke stmelování strany a šíření informací o činnosti jednotlivých krajských buněk, v několika posledních letech mají ambice být plnohodnotným celostátním deníkem. Dokládají to spory s Českým rozhlasem i Českou televizí, které Haló noviny opakovaně žádají o zařazení do přehledu denního tisku. Rada Českého rozhlasu však už v roce 2010 rozhodla, že redaktoři Českého rozhlasu mohou Haló noviny vynechat s odvoláním na fakt, že svou provázaností s KSČM porušuje deník rozhlasový kodex (ČTK 2010). Haló novinám naopak projevuje náklonnost prezident Miloš Zeman a například v srpnu 2013 jim poskytl exkluzivní rozhovor, ve kterém oznámil datum předčasných voleb do Poslanecké sněmovny.

Vzhledem k faktu, že se Haló noviny neúčastní pravidelného auditu Unie vydavatelů, nejsou dostupné aktuální údaje o tištěném a prodaném nákladu. Co se týče čtenosti, poslední odhady se pohybují okolo 180 tisíc čtenářů v roce 2010. Z hospodaření nakladatelství Futura ovšem vyplývá, že Haló novinám se na českém trhu daří, a v roce 2014 se deník dostal jako jeden z mála českých novin do zisku (Mediaguru 2014). Kvůli nedostatku údajů o cílové skupině deníku ovšem nelze s jistotou určit, kolik přesně existuje pravidelných čtenářů Haló novin. Nezanedbatelným faktorem je zároveň dostupnost veškerých textů z tištěného vydání v online archivu na webových stránkách zcela zdarma. Sama KSČM ve vlastním průzkumu Klubu sociologů a psychologů při KSČM vydaném v příloze Haló noviny Alternativy uvádí, že *„trvá nadále podstatný rozdíl ve čtení Haló novin mezi členy a nečleny KSČM. Haló noviny jsou novinami členů KSČM a starší generace, mají málo čtenářů z řad mladé generace, nestraníků, dělníků a obyvatel malých obcí“* (Vacek in Mareš et al 2011).

3 Metodologie

Metodologická část práce předkládá vymezení tématu výzkumu a jeho cílů, které by měly být dosaženy zodpovězením výzkumných otázek. Dále objasňuje způsob výběru vzorku pro analýzu a použitou výzkumnou metodu.

3.1 Výzkumný problém

Výzkumným problémem této práce je reprezentace islámu, jakožto ideologického systému, na poli ideologického systému komunismu, který představují stranické Haló noviny. V rámci studia mediální reprezentace ideologie se tato práce zabývá rolí, jakou v procesu produkce ideologie hraje sociální fenomén morální paniky a konstrukce záměrného neporozumění mezi dvěma systémy.

3.2 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu mé bakalářské práce bude provést diskurzivní analýzu vybraných názorových článků komunistického deníku Haló noviny v období od začátku ledna roku 2014 do konce ledna roku 2015. Při analýze mě bude zajímat zejména to, zdali se v analyzovaných diskurzích objeví stopy zvýznamňování strachu a procesy vzniku morální paniky, tak ji chápe Stanley Cohen. Pro analýzu vybraných textů použiji metodu Paula J. Geeho a jeho sedm komponent jazykové situace. Ty by mi měly umožnit nahlédnout „mezi řádky“ zkoumaného média a pochopit, co je u něj příčinou, že se výsledný diskurz jeví jako přirozený.

3.3 Výzkumné otázky

- 1. Pomocí jakých diskurzivních strategií je v deníku konstruována identita muslimů?**
 - 1.1. Z jakých ideologických kořenů čerpají použité diskurzivní strategie?
 - 1.2. Brání Haló noviny vyprávěním o muslimech a islámu své levicové/marxistické hodnoty? Pokud ano, jakým způsobem?
- 2. Objevují se při produkci a obraně levicových hodnot prvky morální paniky? Pokud ano, před čím morální panika varuje?**

3.4 Operacionalizace výzkumných otázek

1. Konstrukci diskurzu analyzují přes sedm jazykových oblastí Jamese Paula Geeho. Ty představují univerzální a systematický postup analýzy jakékoli jazykové situace skrz sledování, jakým způsobem text naplňuje zkoumané kategorie (zvýznamňování, aktivity, identity, vztahy, politiky, spojení a znakové systémy a vědění) (Gee 2005: 11). U každého jednotlivého článku sledování těchto oblastí umožní odhalit fungování moci domnělých diskurzů. Následné propojení v rámci tematického klastru má za cíl pokusit se dostat za hranice popisnosti a hlouběji porozumět tomu, jaké významy Haló noviny vytvářejí, když píšou o islámu.
 - 1.1. Při snaze o zodpovězení otázek o podstatě ideologie reprodukované analyzovaným deníkem používáme definiční aparát Johna B. Thompsona, který popsal princip fungování ideologie přes procesy legitimizace, zatemnění, sloučení, fragmentace a reifikace. (Thompson 1990)
 - 1.2. Sledujeme, jakým způsobem obhajují analyzované články hodnoty levice, jako jsou důraz na rovnost (v možnostech volby a ve schopnosti dosáhnout blahobytu a sebedůvěry), kolektivismus, solidarita, sociální podmíněnost lidské přirozenosti, odpovědnost společnosti (státu) za jednotlivce a internacionalismus (Heywood 2005).
2. Zaměříme se na zhodnocení, jestli se v rámci analyzovaných diskurzů objeví prvky morální paniky tak, jak je popsal Stanley Cohen.

3.5 Konstrukce výzkumného souboru

Podle Schulze (1998) začíná proces operacionalizace výzkumných otázek již při samotném vymezení analyzované jednotky. Nejprve je nutné si určit, jaké médium budeme podrobovat analýze a z něj vybrat požadované obsahy. Následně potřebujeme stanovit ohraničené časové období, ze kterého budeme obsahy čerpat, a z nich určit jednotky analýzy. Konstrukce souboru je založená na několikastupňovém účelovém výběru, který popisují následující kroky:

1. Prvním krokem výběru bylo omezení pouze na **celostátní tištěné deníky**, které se vyznačují snadnou dostupností, nízkou cenou a širokým záběrem témat od tuzemského a zahraničního zpravodajství až po publicistiku.

2. Následně jsme zvolili deník Haló noviny, což je jediný český deník přímo spjatý s **politickou stranou**, kvůli jeho silné názorové vyhraněnosti. Oproti ostatním českým tištěným deníkům jsou Haló noviny marginálním médiem, které je zajímavé specifickým chováním a silnou přítomností politické ideologie.
3. Výběr textů byl omezen obdobím od **1.1 2014** do **31. 1. 2015**.
4. Dále jsme omezili výběr článků pouze na **publicistické** texty v rubrikách Názory a Polemika.
5. Ze základního výzkumného souboru, který obsahuje 60 textů, které jakýmkoli způsobem tematizují zvolenou agendu, tedy muslimy a Islám, jsme po pročtení ponechali **27 článků**, pro které je zvolená agenda ústředním tématem.

3.5.1 Zkoumané časové období

Časové období, které zachycují použité články, odráží vývoj hrozby islámského radikalismu ve spojení se vznikem Islámského státu a působením spřízněných fundamentalistických skupin. Islámský stát byl na částech území států Iráku a Sýrie vyhlášen 3. ledna 2014. Druhým hraničním bodem bude útok na pařížskou redakci satirického časopisu Charlie Hebdo ze 7. ledna 2015, ke kterému se přihlásila jemenská větev organizace Al-Káida. Zkoumané období proto navíc zahrnuje měsíc po pařížském útoku a jeho reflexi v Haló novinách.

3.5.2 Konstrukce tematických klastrů

Ze základního souboru 60 článků, které nám po zadání kombinace klíčových slov (muslim* <OR> islám* <OR> muslimský <OR> islámský <OR> džihád <OR> islamismus) nabídla databáze Anopress, jsme po pročtení všech textů pečlivě vybrali 12 textů, které postoupí k následné diskurzivní analýze. Zajímaly nás jakékoli zmínky související s muslimy, takže do interpretace jednotlivých diskurzů budou spadat jak obecné úvahy autorů Haló novin o islámu jakožto náboženství, tak konkrétní agendy jako Islámský stát, islamistické organizace nebo imigrace. Po důkladném pročtení jsme určili tři základní tematické směry, kterými se texty většinou ubíraly: *bezpečnost* (ať už globální nebo bezpečnost České republiky), zájem o *ideologii* a zaměření se na *kulturu*. Poté jsme klasifikovali články podle toho, kam svým zaměřením nejlépe spadají. Cílem bylo odhalit množiny, které obsahují texty co nejvíce podobné navzájem a zároveň splňující podmínku, že jsou co nejvíce odlišné od ostatních shluků. Nakonec jsme pro analýzu určili jako nejvhodnější čtyři texty za každé jedno širší téma. Konečnou jednotkou pro analýzu se stalo následujících **12 úvahových článků**.

I. Strach z migrace

První shluk textů naplňuje dimenzi vyprávění o muslimech jakožto migrantech, kteří se pohybují v evropském prostoru nebo o potenciálních džiháditech, kteří se naopak vracejí do svých (evropských) rodných zemí po válečném výcviku. Zahrnuje také téma přijímání uprchlíků a varování před příliš liberální migrační politikou jak České republiky, tak Evropské unie.

- Jde uhlídat al-Kajdá? 18. 01. 2014
- Na prázdniny do Sýrie? 15. 05. 2014
- Do hlavy nevidíte nikomu, ani radikálům 26. 06. 2014
- Migraci do ČR je nutno nejen sledovat 24. 01. 2015

II. Ochrana kulturní tradice

Druhý klastr rámuje islám a jeho příslušníky jako nositele cizí kulturní a náboženské tradice. Zde muslimové a jejich zvyky představují neurčité ohrožení a narušení morálního řádu, vůči kterému je třeba se vymezit. Odlišnými kulturními znaky a principy náboženství se články v druhém kvadrantu zabývají zejména v souvislosti s českými zákony a vnímáním lidských práv.

- Kořeny fanatismu a »lidská práva« 18. 12. 2014
- Diskriminace, nebo ochrana práv většiny... 04. 09. 2014
- Ctěme své tradice 30. 08. 2014
- Chraňme svou civilizaci 02. 01. 2015

III. Vina Západu

Mezi zájmem o globální bezpečnost a ideologií lze nalézt třetí množinu článků, která se zabývá pohledem na muslimy jako na oběti mocenských her západních zemí a zejména USA. Muslimský svět je v této variantě vyprávění bojištěm stále ještě probíhajícího konfliktu mezi Západem a Východem.

- Musíme se i my zamyslet 16. 01. 2015
- Myslíte, že kvůli tomu nespí? 09. 01. 2015

- Arabské jaro skončilo? 20. 01. 2015
- Legitimní otázky 24. 1. 2015

3.6 Výzkumná metoda

K získání vhledu do diskurzů vznikajících na poli zvoleného deníku poslouží metoda diskurzivní analýzy. Novinové články, stejně jako vše napsané, či jinak zaznamenané, lze podrobit analýze z nejrůznějších hledisek, protože jakýkoli dokument zákonitě obsahuje ideje, názory a postoje jednotlivce nebo skupiny, ať už vědomé, či nevědomé (Hendl 2008: 130). Diskurzivní analýza na rozdíl od kvantitativních metod umožňuje zkoumat i to, co není explicitně vyjádřeno, a v ideálním případě by tento způsob analýzy měl pomoci odhalit nevyřčené mocenské vztahy. Haló noviny a jejich autoři vyvíjejí snahu, aby byli vnímáni jako legitimní seriózní deník, ale zůstávají více než názorově vyhraněným tiskem. Ze své podstaty jsou produktem politické komunikace komunistické ideologie a jejich způsob nastolování agendy tedy není ničím překvapivým, ani neposkytuje prostor pro odhalení něčeho netušeného. Proto je diskurzivní analýza přínosnější metodou, než by pro zvolené téma mohla nabídnout analýza obsahová. Jako kvalitativní metoda rozvinutá v rámci paradigmatu sociálního konstruktivismu slouží diskurzivní analýza k pochopení procesů konstrukce smyslu a významů objektů, institucí a aktérů sociálního světa.

Analýza diskurzu se z velké části opírá o práci Michela Foucaulta, se kterým je pojem **diskurz** neodmyslitelně spojen. Foucault uvažuje o diskurzu jako o prostoru vymezeném nevyřčenými pravidly, ve kterém vznikají aktuální výpovědi. „*V každé společnosti produkci diskurzu kontroluje, selektuje, organizuje a zároveň přerozděluje stejný počet procedur, jejichž úlohou je zažehnat jeho moc a nebezpečí, ovládnout jeho náhodný výskyt a zároveň uniknout jeho těžké, hroživé materiálnosti*“ (Foucault 2006: 9). Foucaultovská diskurzivní analýza se proto více než ostatní typy analýzy diskurzu zajímá spíše o obsah zkoumané výpovědi, než o formální možnosti jazyka. Různé další typy diskurzivní analýzy se liší jednak systematičností svých postů a jednak chápáním diskurzu samotného. Tam, kde Foucault chápe diskurz jako *významovou strukturu*, rozumí mu sociolingvisté používající analýzu diskurzu jako *promluvu*, a tudíž společenskou aktivitu. Například Potter a Wetherell popisují tři klíčové předpoklady charakterizující zkoumání projevů skrz diskurz: a) řeč i text jsou sociální praktiky, b) je třeba hledat procesy jednání, konstrukce a variability, c) musíme se zajímat o rétorickou a argumentativní organizaci jazykových projevů (Potter a Wetherell 1987: 5).

Variabilita perspektivy náhledu na proces tvorby významů činí z diskurzivní analýzy spíše teoretický přístup, než univerzálně aplikovatelnou metodu (Fairclough in Wodak a Meyer 2001) a každý z autorů, kteří se tímto typem výzkumu zabývali, se liší svým osobitým přístupem k metodologii. Společným jmenovatelem pro postupy diskurzivní analýzy je ovšem předpoklad, že jazyk a text nejsou pouhými médii zprostředkujícími obsah, ale jsou samostatně stojícím fenoménem hodným vědeckého zájmu. Jazyk chápaný jakožto společenská praxe přesto sám o sobě význam nemá, ten získává až kontextem, ve kterém je používán (Fairclough 2010). Každý jazykem vyprodukovaný diskurz dále existuje v čase a místě a vzhledem k nim by měl být i interpretován, stejně jako jím reprodukován sociální vztahy. I proto je potřeba se v rámci vyhodnocování vztahů v textech ptát, jaká témata a procesy hýbaly společností v době jejich vzniku. Stejně tak není možné opomenout, kde zkoumaný text vznikl, kdo je jeho autorem, kde a komu je text dostupný a čeho jeho vznikem autor dosáhne. Vzhledem k interpretativnímu charakteru metody nejsou závěry diskurzivního výzkumu nikdy finální a jsou vždy otevřené novým informacím a neustále se měnícím kontextům, které mohou vzniknout.

3.6.1 Metoda Jamese Paula Geeho

Pro naši analýzu použijeme již výše zmíněnou metodu J. P. Geeho, která vychází z představy, že každé použití jazyka nutně konstruuje okolní realitu stejně, jako každá situace vyžaduje specifické použití jazyka (Gee 2005: 10). Gee připisuje jazyku až „*magickou schopnost*“ být neoddělitelně a recipročně spojen se vznikem významu. Lidskou schopnost ztvárnit a reprodukovat skrz použité komunikační prostředky nejrůznější identity v rozmanitých prostředích popisuje Gee pomocí konceptu sociálního jazyka. Pouze volbou určitých slov z pro situaci nejpříhodnější sady slovní zásoby buduje například student biologie svou identitu, když pro popis chování hmyzu použije technické termíny charakteristické pro studium biologie. Pokud by pro stejnou situace použil běžný jazyk, kterým se baví se svými přáteli, neztvárnil by svoji roli dostatečně na to, aby mohl být považován za nositele biologického diskurzu (Gee 2005: 20). Tato „*specifická sociálně a kulturně distinktivní identita*“ (Gee 2005: 61) je formována na pozadí nevyřčených teorií, které si lidé používající jakýkoli jazyk vytvářejí okolo významů slov. Lidé rozeznávají vzorce na základě svých zkušeností ze svého sociokulturního pozadí a používané významy jsou poté zakotveny v jejich skutečných praktikách a zkušenostech. Gee proto při explanaci významů uvažuje o termínu *situovaný význam* (Gee 2005: 60) a používá jej jako jeden z mentálních nástrojů

přemýšlení o jazykové situaci. Každý úryvek psaného či vysloveného a zaznamenaného lidského projevu lze podle Geeho analyzovat skrze tzv. „building tasks“ - otázek, jejichž zodpovězení a následná syntéza odpovědí přináší náhled do dění uvnitř a „za“ textem.

Společně s analýzou pomocí „*building tasks*“ považuje Gee za užitečné uvažovat o několika dalších konceptech, které se v textech mohou a nemusí projevovat. Kromě již zmíněného sociálního jazyka, je to *intertextualita*. O té se lze bavit vždy, kdy text použitými jazykovými prostředky promlouvá k jiným existujícím textům či jakýmkoli jiným komunikačním útvarům a vzniká tak mezi nimi neviditelný „dialog“. Pokud se nejedná o odkaz na ostatní slova či texty, na pozadí zkoumaných článků může navíc probíhat komunikace vzhledem k „*tématům, debatám, motivům, které byly středem pozornosti při psaní či mluvení v rámci určité nám známé sociální skupiny nebo v celé naší společnosti jako celku*“ (Gee 2005: 21). Povědomí o těchto probíhajících *Konverzacích*, jak je nazývá Gee, umožňuje chápat i věty a útržky jazyka zdánlivě odtržené od svého kontextu. Jako součást jakékoli společnosti je člověk vystaven mnoha různým *Konverzacím* a na jejich základě interpretuje svět kolem sebe.

3.6.2 Komponenty jazykové situace

Při studiu jakéhokoli použití jazyka navrhuje Gee následující sadu otázek, na které se výzkumník může ptát, aby odhalil přítomné diskurzivní vztahy:

1. Zvýznamňování

Při pátrání, co je v rámci jazykové situace důležité, se analytik může ptát na otázky typu:

Čemu přikládá použitý jazyk význam? Použitím jakých diskurzivních praxí jsou určité věci zvýznamňovány a jiné nikoli? Co text zdůrazňuje a o čem naopak mlčí?

Například v textu „*Chraňme svou civilizaci*“, který je součástí následující analýzy a použijeme jej pro ilustraci práce s Geeho postupem analýzy, zvýznamňuje věta

„Nám v laickém srdci Evropy podobné myšlení (věřících muslimek) připadá nenormální.“

islám nejen jako náboženství, ale zejména jako způsob myšlení, které se zcela odlišuje od myšlení Evropanů. Zároveň je tedy význam přesměrován na vlastní (české, evropské) nastavení norem, které vidí islám jako jiný, cizí a v podstatě deviantní.

Význam jinakosti poté konstruuje význam a vyznění celého textu a demonstruje ambici autorů rozhodovat o tom, co je a není součástí normality.

2. Aktivita

Jazyk textu rozehrává určitý soubor aktivit, které přisuzuje vytvářeným identitám. Při studiu toho, co se děje uvnitř i mimo text se analyzující může zajímat o následující otázky:

Jaká aktivita či aktivity se pomocí jazyka odehrávají v textu? O jaký děj v textu jde?

Příkladem může být věta

„Máme dostatek zkušeností o tom, že imigranti vesměs naši kulturu nepřijímají, nýbrž do ní infiltrují svoji“.

Autor věty sám sobě distribuuje schopnost disponovat věděním nutným k zhodnocení motivací všech imigrantů (tedy muslimů). Zároveň zdůrazňuje nežádoucí porušování pravidel fungování naší (= normální) kultury, které je aktem dominance ze strany muslimů. Jednotlivé součásti jazykové situace se mohou navzájem doplňovat, což zde lze vidět na prolínání aktivit, identit a zvyznamňovaného.

3. Identity

Použití jazyka rozřazuje jedince i instituce do distinktivních skupin a vytváří z nich identity. Ke každé identitě zároveň přisuzuje vlastní hodnotový rámec, soubor aktivit a formy vědění. Ve snaze odhalit, kdo se podílí na jaké aktivitě, je možné se ptát následovně:

Jaké identity je díky použitému jazyku možné rozeznat? Kdo se nachází v přisouzených rolích a pozicích?

Například následující věty

„...dvě dívky v černém...pomněnkově modré oči sledující svět zpoza nikábu“;

„dvojčata z Taškentu, která vlivem okolí i přes odpor rodiny konvertovala k islámu“;

„Ony totiž jiný názor zjevně nebyly ochotny a schopny přijmout“

reprezentují pro autora věřící muslimky. Vytvořená kategorie zahrnuje zdůraznění jejich mládí, jakožto součásti identity, špatný sociální původ a zejména zaslepenost vírou, které jsou obětí.

4. Vztahy

Mezi identitami, významy i aktivitami lze díky jazyku najít vytváření určitých funkčních či disfunkčních vztahů. Analyzující je může odhalit následujícími otázkami: *Jaké vztahy se snaží jazyk nastavit uvnitř i mimo text? Jaké vztahy má/chce mít/pokouší se mít s příjemci/skupinami/institucemi?*

Autor článku například ve dvou větách rozehrává zároveň vztah se svými příjemci, s institucí České republiky, jako státu, který se může předpisem rozhodnout o přijetí imigrantů a vztah Čechů a „nebezpečných“ muslimů:

„Mějme to na paměti při rozhodování o přijetí imigrantů ze zemí Blízkého východu. Neznámé je pro mnohé velmi lákavé, a pro celou společnost velmi nebezpečné.“

5. Politika – distribuce společenských statků / atributů

Jazyk článků distribuuje identitám kromě charakteristik i sociální statky a atributy. K čemu tato distribuce směřuje, je možné zjistit pomocí otázek typu:

Jak jazyk určuje perspektivu rozložení sociálních statků? Koho nebo co staví text do role zodpovědné za toto rozložení sil? Co je díky němu vnímáno jako „správné“, „hodnotné“, „normální“, „vhodné“ a „tak, jak má být“?

Rozložení sociální atributů, jako jsou svoboda a rovnost, je možné najít například v těchto větách:

„rozhodnutí, které je údajně naplňuje a poskytuje jim duchovní rozměr, který bohatě kompenzuje určité fyzické redukce“; „Rovnost, volnost, bratrství a svobodu nadekretovat nelze.“

Statky zde přísluší sekulární většině (za kterou jsou považováni příjemci textů) a mladé muslimky jich dosáhnou pouze domněle. Jejich duchovní život, jako statek, je jim odebrán a stává se následně majetkem státu, jehož pravidla jsou mu nadřizena.

6. Spojení

Některé věci je možné díky jazykovému aktu vidět jako relevantní nebo naopak stojící zcela samostatně. Analyzující se může ptát zejména

Jaká spojení text vytváří? Co považuje za relevantní a související, a jaké vazby se naopak snaží zrušit nebo ignorovat?

Například dvěma větami

„argumenty dívek, které by před čtvrt stoletím byly možná aktivními komsomolkami, jsem nestačil“; „V jejich rodném Uzbekistánu ještě před čtvrtstoletím vlála rudá vlajka, nyní nahrazená zelenou či černou.“

vzniká spojení mezi ambicemi komunismu (rudá) a islámu (zelená a černá). Text tedy považuje za relevantní vzájemné srovnání možností těchto dvou systémů uvažování, které by mohly být oba odpovědí na snahu muslimek najít si právoplatné postavení ve společnosti.

7. Znakové systémy a vědění

Texty disponují schopností vyzdvihnout některé soubory vědění, znakové systémy, sociální jazyky a hodnotové žebříčky jako privilegované, zatímco jiné potlačovat. K odhalení toho, které systémy v textu hrají největší roli, se může analyzující ptát následujícími otázkami:

Kterým znakovým systémům, způsobům získávání vědění a souborům přesvědčení dává použitý jazyk přednost? Které formy poznání jsou určeny jako relevantní a privilegované?

Jako ilustraci je možné použít tuto část věty:

„Nemohou se sice na veřejnosti chovat jako jejich laické nevěřící vrstevnice, ale je to jejich dobrovolné rozhodnutí, které je údajně naplňuje a poskytuje jim duchovní rozměr...“

Zde autor zdůrazňuje dojem, že muslimky by považovaly přemýšlení bezvěrců, za „laické“ a tím se snaží odhalovat jejich „skutečný“, a tudíž pomýlený náhled na svět. Jako relevantní forma poznání je tedy určeno racionální, sekulární myšlení, zdůrazněné slovem „údajně“, odkazující k falešnosti uvažování muslimek.

4 Analýza

V rámci každé ze tří skupin článků, jsem každý jeden text podrobila analýze podle sedmi Geeho kategorií. Jednotlivé popisnější analýzy jsem následně spojila do samostatných, ale zároveň vzájemně provázaných směrů.

4.1 I. „Za Řím či Prahu se bojuje u Damašku“

„Jde uhlídat al-Kajdá?“ 18. 01. 2014

„Na prázdniny do Sýrie?“ 15. 05. 2014

„Do hlavy nevidíte nikomu, ani radikálům“ 26. 06. 2014

„Migraci do ČR je nutno nejen sledovat“ 24. 01. 2015

1. Zvýznamňování

Význam textů se utváří zejména okolo **migrace** muslimů po Evropě. Ať už se jedná o uprchlíky z válečných zón, jako je Sýrie, nebo o džihádisty navracející se zpět do rodných evropských zemí po výcviku, představují pohybující se muslimové jednoznačnou **hrozbu**.

*„se stávají pro své domovské země velkým **nebezpečím**“; „bezpečnostní **riziko**“; „Tito islamističtí bojovníci jsou **časovaná bomba**“*

Případní přijetí muslimští uprchlíci by pro Českou republiku představovali nebezpečí **finanční zátěže**, protože by najednou měli nárok na sociální péči státu, která **po právu** náleží pouze občanům, kteří se už teď musí vypořádávat s nesnadným životem v kapitalismu.

*„Ptejme se, kdo z nás je také ochoten snížením osobní bezpečnosti či bezpečnosti svých dětí, ohrožením nesnadno nabývaného **životního standardu** v bezskrupulózní kapitalistické zemi,“*

Co ovšem texty zvýznamňují, jako ještě reálnější nebezpečí jsou zejména radikální muslimové, kteří se jezdí do islamistických výcvikových táborů stát bojovníky svaté války proti bezvěrcům. Zatímco samotné boje na Blízkém východě jsou zmíněny pouze okrajově,

nejdůležitějším tématem se stává nebezpečí pro Evropu a hlavně Českou republiku, která se tímto dostává do nepokrytě důležitějšího bezprostředního ohrožení.

„Okolnosti posledních měsíců vystavily ČR do složité situace“; „Víme vůbec, jak to reálně na našem území v dnešní době s cizinci vypadá?“

Význam získává i samotný systém, tj. fyzická prostupnost Evropské unie a celkově geopolitické rozložení světových sil, které umožnilo dostat svět do současného nebezpečí ze strany islámského terorismu.

*„Protože svět je **globalizovaný**, což znamená jediné - není kam utéct.“; „uvádající multikulturní predispozice a **neschopnosti** EU pružně zareagovat na zvýšený tlak“*

Nejvýznamnějším sdělením článků je konstrukce migrace, jakožto hrozby, a to zejména ve spojení s příslušníky islámu. Ti jsou zdůrazněni buďto jako uprchlíci ohrožující fungování českého státu nebo radikální útočníci na fungování celého evropského kontinentu. Významně pomlčeno je naopak o možnosti, že většina muslimů žije pokojně jak v evropských zemích, tak ve zbytku světa. Stejně tak texty ignorují šanci, že by čeští občané byli součástí jakéhokoli sdíleného rámce, který by měl za následek potenciální mezinárodní solidaritu, kterou proklamuje program spřízněné KSČM.

2. Aktivity

Texty konstruují především řadu aktivit spojených s **přípravou na válku**. Její nevyhnutelnost je přítomná v jednání všech aktérů textu. Útočníci se účastní procesu „stávání se zabijáky“:

*„**verbují**“; „se je pokoušejí **vycvičit a zradikalizovat**, aby po návratu domů mohli **zaútočit**“; „se tito bojovníci podle BfV **radikalizovali** a jsou připraveni **pokračovat v násilí** i po návratu do Evropy.“; „v Sýrii **získali bojové zkušenosti**“; „**dokážou zabíjet**“; „by totiž mohli **útočit** ve jménu islámu“; „**docela slušná vojenská jednotka**“*

Zatímco útočící radikálové jsou samostatnými sociálními aktéry, kterým je přisouzena schopnost rozhodování a akce, migrující muslimští uprchlíci zůstávají neurčitou kolektivní veličinou, se kterou se naopak hostitelé musí vypořádat, jako by byli nezvládnutelnou **přírodní katastrofou**.

„Stále rostoucí a stále více hrozící migrační »vlna«“; „ohniska napětí vedoucí (...) k migraci osob z postižených lokalit“

Celkově texty vyprávěním o přípravě na válku konstruují migraci jako hrozbu, a tím pádem **legitimizují strach**.

Samotná Evropská unie a její reprezentanti, jsou reifikováni jako **viníci** těchto migračních problému, se kterými se následně musí potýkat v Evropě všichni, protože jsou pravidla migrační politiky nastavená příliš benevolentně a navíc se stejně nedodržují.

*„Nelze také nevidět vinu některých zemí, jmenovitě Itálie a Řecka, které **neplní pravidla** přijatá na vrcholné evropské úrovni“*

V textech se odehrává primárně děj přípravy na válečný stav, který vidí jako v podstatě jediné východisko špatné mezinárodní politiky mocnějších států. Zatímco potenciální aktéři svaté války dostávají možnost rozhodování o osudu všech, jejich oběti (uprchlíci ze současných nebezpečných zón) jsou naopak zároveň oběťmi soudu ohledně toho, jestli dostanou šanci stát se součástí Evropy. Celkově články reifikují viníky války a zároveň legitimizují strach, jako jedinou samozřejmou reakci na okolní dění.

3. Identity

Ať už prchající migranti nebo radikální bojovníci, obě skupiny je možné rozeznat díky spojení s určitou formou ilegality.

*„imigrantů neoficiálních, tzv. **nelegálů**, ze zemí Blízkého východu“;*

*„přistěhovalecký systém EU, stojící na dobře znějících, ale často velkými zeměmi **porušovaných, pravidlech**“*

Identitu muslimů je konstruována skrze dva extrémní, které oba znamenají nebezpečí. Texty zcela vynechávají možnost, že by muslimové mohli být běžnými pracujícími lidmi, kteří sami sebe nechápou jako nositele válečného stigmatu, či válečného poslání. Nejvýznamnější identitou, kterou tedy zde konstruovaný muslim může disponovat, je identita džihádisty. Ty k jejich později fatálním činům předurčuje zejména jejich mládí a fanatičnost.

*„až stovky **dobrovolníků**“; „**fanaticky oddaní**“; „Jsou naprosto **nevypočitatelní**“*

Při vykreslení mladého, frustrovaného **radikála** používají texty romantický narativ o rozervaných mladících, kteří se vydávají na zkušenou najít smysl svého života. Ženy jsou z jakékoli budované identity zcela vyloučeny, protože se zde vůbec nevyskytují. Svatá válka je tedy doménou ryze mužskou a u žen se fanatické hledání vybití vlastních ambicí zřejmě vůbec neočekává. Bojovníci odcházejí dobrovolně z „civilizovaných“ zemí Evropy, protože ta selhala v poskytnutí jak příležitosti k nalezení materiálního zabezpečení, tak smyslu života v nepřehledné změti kapitalismu.

„Šestice mladých dobrodruhů“; „čtrnácti mladíků, kteří svým rodičům v prosinci minulého roku oznámili, že jedou na prázdniny,“; „jsou držiteli evropského nebo amerického pasu“

Jejich motivace zůstávají skryté zbytku společnosti a jako takoví se mohou zvrhnout v **Devianty** téměř kdykoli a kdekoli.

„předpoklad, že mohou radikalizovat i tisíce dalších muslimů žijících nejen v Německu“

Tomu všemu zdánlivě nečinně přihlížejí politické instituce ohrožených evropských zemí. Bezpečnostní služby získávají identitu **Hlídacích psů**, kteří sice sledují dění na mezinárodní teroristické scéně, ale jsou přivázaní k oficiálně nevyřčeným zájmům, kvůli kterým ignorují i do očí bijící mobilizaci k válce.

„Politici, kteří takovéto nebezpečí bagatelizují,“; „Doufám jen, že české bezpečnostní sbory, ale i politici, nepodceňují zmíněné nebezpečí“; „Francouzský ministr vnitra je, zdá se, optimista“

Identita autorů se rozpouští v celkovém diskurzu Haló novin, který je nasycen varováním nejen před alarmujícím stavem společnosti postavené na nedodržování pravidel, ale zejména před blížícím se nebezpečím válečného konfliktu. Tito **jezdci apokalypsy** tak zůstávají jediní na straně svých ohrožených krajanů.

„je vůbec možné takové množství lidí (...) vůbec uhlídat?“; „Za Řím či Prahu se bojuje u Damašku.“; „není kam utéct“

V textech lze najít pokusy o fragmentaci účastníků blížící se války na několik svébytných a vzájemně soupeřících identit. Na jedné straně stojí fanaticky oddaní romantici války, kteří udávají tempo dění a všichni ostatní na ně musí reagovat. Ať už jsou to téměř nesvéprávní

uprchlíci, odsouzení k tomu, jestli jim někdo přičkne občanství, nebo přivázaní hlídací psi – politici Evropské unie, tito všichni jsou závislí na jednání deviantních džihádistů. Autoři textů proto sami sebe pasovali do biblické role hlasatelů příchozí apokalypsy, aby zdůraznili, že jsou jediní, kdo si opravdu uvědomuje „co se skutečně děje“.

4. Vztahy

Za jeden z hlavních důvodů domnělého blížícího se konfliktu je označen **asymetrický vztah** mezi českým státem a zmíněnými viníky migrační krize, tedy evropskými mocnostmi.

„po lisabonské ztrátě části suverenity“; „zaplatit další daň velmocenské nezodpovědnosti“

Texty konstruuji podřadné postavení České republiky na mezinárodní scéně, která zůstává závislá na politických rozhodnutích mocnějších, místo aby se odhodlala k rozhodným krokům směrem k větší nezávislosti a suverenitě. S tím souvisí i nedůvěra ve vlastní politické zástupce.

„úzkostlivé politické lkaní, ze strany naší politické reprezentace“

„Proč bychom si ale nemohli nastavit (...) vlastní nekompromisní a spravedlivou azylovou a přistěhovaleckou politiku?“

Příjemcům textu tak dávají autoři jasně najevo, že oni sami by při účasti na moci byli kompetentnějšími zástupci národních zájmů, než stávající politická reprezentace. Zmiňování jezdců apokalypsy připomínají proto neúnavně svoji snahu o zlepšení pozice českých občanů na mezinárodní politické scéně. Namísto naslouchání zřejmě příliš laxním viníkům blížící se války by proto příjemci textů měli svoji důvěru vložit právě do nich. Opakovaným zdůrazňováním blížícího se nebezpečí tak upevňují svůj ochranný vztah ke čtenářům.

5. Politika – distribuce společenských statků / atributů

Jedním z nejdůležitějších sociálních statků konstruovaných texty je **občanství**. Jak u radikálů, tak u lidí z hostitelských zemí je vždy zdůrazněno, že jsou občany. Tím texty na jedné straně distribuují příslušníkům České republiky/ Evropské unie občanství, jako oprávnění být chráněn svým státem a zároveň poskytuje možnost rozhodovat, kdo bude stejně jako oni využívat společných výhod. Občanství je tedy předmětem směny, o jejímž výsledku zatím rozhodují instituce:

„navrhují odebrání občanství radikálním islamistům“

Ale ve skutečnosti by distribuce občanství měla ležet v samotném lidu, který je pokoutně přesvědčován, aby se kvůli politice multikulturalismu vystavil nebezpečí.

„plíživé a podpráhově prováděné přesvědčování českých občanů, aby vzali »za své« prý dočasné přijetí alespoň omezeného počtu tzv. »prověřených« rodin“; „Nad tímto postupem »o nás bez nás« již nelze pouze mávnout rukou“

Správnost tohoto uvažování je opět zdůrazňováním blížící se války. Texty vytvářejí dojem, že pokud se pravidla nezmění a nedojde na vlastní suverénní nastavení tvrdší azylové politiky pro Českou republiku, přesune se konstruovaný boj „z Damašku“ právě „do Prahy“. Autoři, kteří sami sebe pasovali do rolí zmíněných jezdců apokalypsy, tím pádem sami sobě přiřkli atribut **schopnosti kritického myšlení**, protože jsou zřejmě jediní, kdo si hrozbu plně uvědomuje.

„krokem k otevření stavidel k zhoubně působící bezbřehosti“; „zvýšená migrace (...) je roznětkou v politické diskuzi, uznejme, že oprávněně.“; „A navíc, říká se, že spravedlnost je slepá“

Společně s celkovým diskurzem Haló novin se poté ocitají v roli jediných arbitřů pravdy a pouze oni mají oproti nekonajícím politickým institucím schopnost **produkovat a distribuovat normalitu**.

6. Spojení

V textech dochází ke spojování spravedlnosti jako takové se zákonem a jeho dodržováním. Paradoxně se pro marxistické východisko se dodržování pravidel stává důležitějším než sociální spravedlnost a solidarita.

„...začalo (Německo) dokonce naléhat na další členské státy, aby na svá území také, podle zajímavě aplikovaného »principu solidarity«, přidělený počet běženců přijaly“

Zde ironizovaný princip solidarity autor vnímá jako jednoznačné narušení rozhodovacích pravomocí jednotlivých zemí. Vzniká tak dojem, že v Evropě probíhá distribuce moci „o nás bez nás“, který se články snaží dále prohlubovat. Muslimským uprchlíkům se ze strany Haló

novin v tomto případě nedostává nezesměšněné solidarity. Ta je rezervována pro občany České republiky, za jejichž bezpečí se bojují války jinde:

„Za Řím či Prahu se bojuje u Damašku.“

Parafráze na heslo interbrigadistů bojujících proti fašistům ve Španělské občanské válce („V Madridu se bojuje za Prahu“) spojuje boje s Islámským státem s bojem proti fašistům. Zároveň svým způsobem odkazuje na rétoriku Miloše Zemana, který podobný výrok použil v prohlášení k účastníkům zahraničních misí Armády České republiky.⁴

7. Znakové systémy a vědění

Články nesou jako jednu z dominantních forem vědění expertní názor bezpečnostních odborníků:

*„Informovalo o tom francouzské **ministerstvo vnitra**.“; „**vedl francouzský ministr vnitra Bernard Cazeneuve**.“; „**podle údajů Spolkového úřadu na ochranu ústavy (BfV)**“; „**řekl tento týden deníku Handelsblatt předseda německých policejních odborů Rainer Wendt**.“; „**připustil nedávno tento předpoklad mluvčí BIS Jan Šubrt s tím, že informace BIS nemusí být úplné**“*

Úřady, bezpečnostní služby a ministerstva dostávají prostor informovat všechny ostatní ne-experty o situaci, zároveň je ale jejich relevance následně zpochybňována.

*„Ve své podstatě to **žádná horká novinka není**, v Haló novinách se tomuto nebezpečí věnuji delší čas“*

Přednost tak dostává názor samotných autorů například společně s odkazem na promluvy ideově spřízněného aktivisty, jehož názory zůstávají oficiálním zdroji ignorované.

⁴ "Každý, kdo bojuje proti mezinárodním teroristům, ať už je to v Afghánistánu nebo kdekoli jinde, bojuje za Prahu. Bojuje za to, aby tito teroristé nepronikli uvnitř naše hranice, aby neohrozili naše města, naše stavby, aby nebyly nevinné civilní oběti." (MÁNERT, Oldřich. *Kdo bojuje proti terorismu, bojuje i za Prahu, vzkázal Zeman vojákům*. IDNES.cz [online]. 2013 [cit. 2015-05-23]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/vanocni-poselstvi-vojakum-zeman-do8-/domaci.aspx?c=A131222_195849_domaci_ert)

„*rozhovor třeba s aktivistou z Evropské fronty solidarity pro Sýrii Patrikem Vondrákem*“;“
Tak snad už se tomu začne trochu více věřit“

4.2 II. Šátkem to začíná, válkou končí

„Ctíme své tradice“ 30. 08. 2014

„Diskriminace, nebo ochrana práv většiny...“ 04. 09. 2014

„Kořeny fanatismu a »lidská práva«“ 18. 12. 2014

„Chraňme svou civilizaci“ 02. 01. 2015

1. Zvýznamňování

Texty spadající do druhé skupiny článků připisují význam samotnému islámu, jakožto **způsobu myšlení**. Islám, stejně jako všechny ostatní náboženství, je v článcích zcela obrán o niternou duchovní podstatu, kterou u něj jednotliví věřící mohou nacházet, a je prezentován jako vnější a hlavně **politická síla**, která nabývá několika významů:

- a) Islám jako **opak** evropských hodnot. Texty zdůrazňují celkovou **jinakost islámu**, který pro autory textu představuje náboženský fanatismus a fundamentalismus. Ten se odehrává v „*určitých skupinách jiných národů*“. Podobné myšlení v Evropě nemá místo, protože zvýznamňovaná „naše“, tedy česká a evropská kultura, už stojí na jiných základech:

„*Nám v laickém srdci Evropy podobné myšlení připadá nenormální.*“

- b) Islám je **únikem** před sociálními problémy. Důvodem, proč lidé *propadají* islámu, je podle autorů článků snaha změnit svou bezvýchodnou situaci.

„*A přitom často jde jen a jen o sociální problémy, umě (sic) využití ideology fundamentalismu.*“

V textu „*Chraňme svou civilizaci*“ tak uzbecké dívky získávají jiné „*postavení ve společnosti, změněný způsob života*“ poté, co konvertují k islámu, protože byly svědky bídy, ze které pocházeli jejich rodiče.

*„Nedovedou prý pochopit **utrpení a bezmocnost matky, která celé dny pracovala jako kombajnérka na bavlníkových plantážích a po příchodu domů byla vystavena násilí opilého otce.**“*

- c) Texty zcela vynechávají možnost, že by příslušnost k islámskému náboženství byla intimní záležitostí každého jednotlivce. Místo toho je prostředkem **dominance** jednak nad samotnými svými příslušníky a jednak nad všemi ostatními kulturami. Zde je islám **zbraní**, která útočí na samotné základy civilizace tím, že ji infiltruje a nastoluje **požadavky**, které porušují naše **pravidla**. Proto je nutné vzývat k obraně vlastních pozic. Už jen samotné názvy článků *„Chraňme svou civilizaci“*; *„Ctěme své tradice“*, jsou až hysterickým etnocentrickým bitím na poplach před přicházející hrozbou z pozic strážců morálky, jak je popisuje Becker (1963).

Články zvyšňují pojetí islámu jakožto ideologie, která podobně jako všechna ostatní náboženství, funguje jako důsledek **sociální krize**. Významně naopak zamlčují přítomnost jakékoli jiné ideologie, která by vedle islámu mohla působit podobně. Důležité je naopak vnímání islámu jakožto **politické zbraně**, kterou cizí věřící ohrožují fungování sekulární demokratické společnosti.

2. Aktivity

Aktivitou, které je v člancích přikládán největší význam, je **porušování pravidel**. Ať už se jedná narušení základní lidské morálky (násilí a zabíjení) nebo porušení školního řádu (nošením zakázaného muslimského šátku), je podle autorů důležité na narušení vybudovaných struktur **upozornit**. Těmi, kdo **nerespektují** pravidla, jsou jednak muslimové a jednak ti, kteří **volají** po toleranci nošení šátků, modlení a jiných projevů náboženství.

*„volal (stejně jako ministr vnitra!) po »toleranci«, tedy po jednostranném **nedodržování** zákonných **předpisů**“; „(...) očekáváme, že když se někdo rozhodne žít v České republice, tak bude **respektovat pravidla**, která si za vlastní bere naše společnost.“; „imigranti vesměs naši kulturu **nepřijímají**, nýbrž do ní infiltrují svoji.“*

Tato upozornění se stávají prostředkem **odhalení pravdy** o skutečné podstatě lidských práv a pokrouceném vnímání slova diskriminace, kterého se dopouští například ombudsmanka Anna

Šabatová, která se zastala dvou muslimských dívek, kterým bylo zakázáno nosit při vyučování hidžáb.

*„To již není »diskriminace« či nedostatek »tolerance«, nýbrž legitimní **ochrana demokratického právního státu.**“*

Autoři textu **rozkrývají** skutečný problém, který nastává s muslimy, a to, že oni jsou naopak těmi, kteří **porušují lidská práva** tím, že prosazují demonstrace své víry do cizího veřejného prostoru.

*„**mají garantována práva** svobody vyznání a také je **plně využívají.** V k tomu určených modlitebnách. Nikoli tam, kde **by byli ve střetu se svobodou, myšlením a projevy většinové, sekulární, ateistické veřejnosti.**“*

Takto obnažené **volání po toleranci** je označováno za naivní snahu **přiblížit se** myšlení zahraničních států.

*„V mnohých případech jsme tzv. papežštější než papež. Mnohokrát naši představitelé ve vládních pozicích **prosazovali tvrdší opatření než Evropská unie sama.**“; „Rovnost, volnost, bratrství a svobodu **nadekretovat nelze.**“*

Texty se snaží podobné tendence umírnit a celkově racionalizovat podobné snahy směrem k uvědomění si co je a co není „*pro naši zemi a její občany dobré*“.

V textech se odehrávají zejména aktivity záměrného **porušování řádu**, které slouží k šíření a infiltraci cizí (hostitelské) kultury. Těchto narušení se účastní muslimové, kteří doufají v postupné **dominování** země svým způsobem života. Umožňují jim to zastánci pokřiveného vnímání lidských práv a také někteří představitelé České republiky. Články konstruuji aktivity těchto „apologetů hidžábu“ jako celkovou **ztrátu suverenity** vlastního úsudku a závislost na pokrouceném pojetí humanismu. Výsadní postavení naopak získávají ti (zde samotní autoři), kteří se nebojí říct věci tak, jak jsou, a tím odhalit pravdu o porušování lidských práv.

3. Identity

Texty konstruuji několik typů identit, které si ale nejsou rovnocenné. První identitou je **věřící muslim** a také **žena - muslimka**, která však disponuje trochu odlišnými rysy. Muslimové představují příznivce falešných idejí, které se nezakládají na reálném základu, a stejně jako všichni ostatní věřící žijí v bludu.

*„**příznivci věří, že budou po své mučednické smrti žít mezi krásnými hurdiskami, které je budou věčně obsluhovat a činit jim všechna potěšení.**“*

Jsou zároveň **cizinci**, **hosty** v neznámé zemi a spojeni s nedefinovanou oblastí **Východu**, se kterými se „**našinci**“ nedokážou identifikovat.

„imigrantů ze zemí Blízkého východu“

Mohou být **oběťmi**, stejně jako zfanatizovanými **útočníky** ve svaté válce.

„Fanatičtí židé vybili muslimskou vesnici Dejr Jásin“; „Proč tedy ve jménu svého boha nevráždit, nezabíjet a nedávat tak znamení, že ti, kteří jdou proti nim, brání jejich svaté válce?“; „Muslimský fanatismus není tedy výjimkou.“; „vraždění »mohamedáni«“

Nejvíce je ale použitý jazyk staví muslimy do role **obětí svého vlastního neuvědomění**. To platí hlavně pro ženy – muslimky, které jsou v roli zcela **podřízené** muži, **omezené** ve své fyzické svobodě kvůli šátkům a v podstatě **postížené islámem**.

*„Tvrdily, že žádné omezení necítí. Naopak **prý** jsou pod černým závojem konečně svobodné, konečně se cítí být **ženami**. Nemohou se sice na veřejnosti chovat jako jejich laické nevěřící vrstevnice, ale je to jejich dobrovolné rozhodnutí, které je **údajně** naplňuje a poskytuje jim duchovní rozměr, který bohatě kompenzuje určité fyzické redukce“*

Autor dává jasně najevo, že sice s muslimskými konvertitkami mluvil, ale nepřikládá jejich vlastnímu vnímání identity žádnou váhu. Zejména muslimky jsou proto stále pouze „**třídou o sobě**“ (Marx 1946), jen příslušnicemi sociální kategorie, která **neprošla uvědoměním** si svých vlastních zájmů a jednoduše je nejsou schopné hájit a prosazovat. Místo toho slepě prosazují zájmy islámu, který je zotročil.

Stejně jako v ostatních článcích, autoři promlouvající skrz své jazykové konstrukce předkládají svou identitu **hledačů pravdy** a **obráců národa**, kteří jsou si vědomi všech nebezpečí, která mohou při přílišné toleranci výstřelků náboženství potkat celou demokratickou společnost, a zároveň disponují dostatkem zkušeností, aby byli **důvěryhodní**.

*„Máme dostatek **zkušeností**“; „Je **třeba si ovšem uvědomit**, že každý fundamentalismus někde začíná“; „Netrpím nedostatkem vyjadřovacích schopností,“*

Pod nimi se jasně daném hierarchickém vztahu nachází naše identita – my, kteří texty čteme a jsme **příslušníky stejného kulturního okruhu**, jako samotní autoři. Ono „**my**“ je budováno skrze apel na sdílené racionální (ne fanatické, ne věřící) uvažování. Čeští **občané** jsou v tomto chápání identity příslušníky „*většinové, sekulární, ateistické veřejnosti*“, neznalí kulturních znaků islámského světa a je jim třeba naslouchat hledačům pravdy.

Identity muslimů jsou skrz text definovány jako identity nesvobodných lidí, kteří jsou obětmi své vlastní zaslepenosti. Rovností a svobodou naopak disponují rozumní příjemci článků. Ti jsou určeni zejména svých **občanstvím**. Zároveň mají možnost uvědomovat si racionálně skutečnost, což zfanatizovaní věřící nemohou. Proto zůstávají muslimové **menšinou**, která

sice ohrožuje většinu, ale v podstatě by měla toužit po hodnotách, které jim cizí kultura nabízí. Obě skutečnosti je možné vnímat jen díky **obráncům národa**, kteří společnost informují o pravdě, a mají jediný přístup k interpretaci skutečnosti.

2. Vztahy

Autoři článku si se svými čtenáři budují velmi **důvěrný** vztah, což vychází z jejich výše popsané identity. Obránci národa stojí na straně občanů svého státu a v jejich vnímání musí být tím pádem na straně samotného právního systému, který občanům nastoluje pravidla. Souhlasí tedy s existencí a principy mocenského systému, ale vytvářejí dojem, že někteří jednotliví představitelé institucí naopak svůj stát zrazují. To je příklad ombudsmanky Šabatové, ombudsmana Eduarda Zemana nebo nejmenovaných politiků.

„Politici navrhovali cenzuru internetu, volební právo cizinců (...) Nyní nově někteří hájí právo nosit tzv. hidžáb“

Laskavé vysvětlování skutečnosti od autorů:

„Nám v laickém srdci Evropy podobné myšlení připadá nenormální. Ve fundamentalistickém arabském světě tomu je jinak.“

doprovází až **materšský zájem** o blaho českých občanů, ke kterým se navíc obracejí se zájmem o utvrzení.

„Necítíte to také tak?“

Umožňuje jim to **vztah k minulosti**, ke které se vracejí jako ke zdroji cenné zkušenosti ohledně islámu a ostatních náboženství. Odkazy do historie jsou ovšem interpretovány skrz **komunistický** pohled na dějinné události, a to autorům dovoluje ignorovat jakékoli jiné vnímání zmiňovaných souvislostí.

„V jejich rodném Uzbekistánu ještě před čtvrtstoletím vlála rudá vlajka, nyní nahrazená zelenou či černou.“; „banderovské excesy“; „V koncentracích ustašovců (a nejenom v nich) byli masově vražděni lidé, i děti, a kříž tomu dával opodstatnění.“

Neméně důležitý je vztah k vlastnímu národu. Přestože ve zmiňovaných historických odkazech autoři odsuzují zločiny páchané ve jménu národa a náboženství, sami silně apelují na vlastní národní příslušnost.

„v našem světadile“; „náš občan navštíví cizí zemi“; „Nám v laickém srdci Evropy“; „právo hostitele bránit již v zárodku vnášení cizí, často militantní fundamentalistické kultury“

Autoři stojí na straně příjemců textu, se kterými budují důvěrný, až **mateřský vztah**. Čerpají svou autoritu ze získané přímo nevyjádřené zkušenosti a povědomí o chodu dějin. Zároveň apelují na vztah sebe a čtenářů ke **státu** a jeho institucím, který je staven na stejnou rovinu, jako vztah k **vlastnímu národu**. Být Čechem tedy znamená uvědomovat si své místo vzhledem k pravidlům a zároveň vzhledem k cizím elementům a vnitřním zárcům (ombudsmani, politici, kteří nadřazují práva muslimů nad práva svých občanů), kteří by chtěli národ roztržít.

3. Politika – distribuce společenských statků / atributů

Jako naprosto zásadní sociální statek jsou v textech představeny **svoboda** a **rovnost**. Za zcela správné je považováno, že těmito statky disponuje pouze sekulární většina, kterou neovládají svody náboženství, a tudíž i fundamentalismus. Všichni ostatní se dobrovolně vzdali své svobody výměnou za neurčitý **duchovní život**, jehož hodnota je zcela zanedbatelná.

„argumenty dívek, které by před čtvrt stoletím byly možná aktivními komsomolkami“

Místo aby muslimské konvertitky disponovaly komunismem garantovanou volností, dobrovolně se ukrývají pod šátky v naprosté **podřízenosti** muži. Texty zde konstruují perspektivu, ve které islám nemá potenciál zajistit jakékoli hodnotné statky a nejméně ze všeho rovnost a blahobyt přesto, že se o to náboženští vůdci snaží.

„sociální problémy, umě (sic) využití ideology fundamentalismu“

Víra a ideologie islámu samozřejmě nevede k funkčnímu rovnostářskému společenskému uspořádání, proto text distribuuje **ateismus** ve spojení s **normalitou**.

„Každé náboženství je nespravedlivé k určité skupině obyvatel, ponižuje některé na druhořadé.“

Jakékoli vnitřní život je proto správné podřídít vnějším pravidlům určených sociálními institucemi, ideálně nezpochybnováním fungujícího řádu.

Texty distribuují několik sociálních atributů. **Svoboda** a **rovnost** náleží ateistické, sekulární většině (za kterou jsou považováni příjemci textů). Jakékoli **duchovno** je vždy podřízeno pravidlům fungování národního, ideálně rovnostářského státu s jasně určenými pravidly a de facto je majetkem státu. Zachování statu quo by tedy mělo být cílem všech **normálních** občanů, aby byla uchráněna kultura a bezpečnost.

4. Spojení

Hlavním spojením, které lze v textech najít, je spojitost mezi **náboženstvím** (islámem a všemi ostatními) a **násilím**. Mezi islámem a například křesťanstvím nebo judaismem neexistuje rozdíl, protože všechna náboženství se vyznačují sklonem k fundamentalismu a vedení svaté války vůči bezvěrcům.

„Muslimové, stejně jako křesťané či judaisté“; „Křesťanství, (...) má za sebou staletí bezbřehého fanatismu“; „Fanatičtí židé vybili“

K těmto excesům dochází postupně, už skrze drobné projevy příslušnosti k víře. Text takto spojuje muslimské šátky s nesvobodou, nerovností a argumentací šikmou plochou dochází až k hypotetickému ukamenování.

„každý fundamentalismus někde začíná. Zdánlivě nepodstatnými věcmi. Možná i těmi šátky“

Právě šátky jsou jedním z nejvýrazněji vzpomínaných spojení, které vzniká mezi muslimy a lidmi v jejich okolí. Autoři článků z nich konstruují relevantní **hrozbu**, která je nejen všem na očích, ale je v podstatě jediným zmíněným atributem toho, co to znamená být muslimem – pro muže to je nutit ženu zakrývat vlasy nebo i obličej, pro ženu je to břemeno ztížení fyzického pohybu a nemožnost ukazovat své vlasy/tělo.

Texty spojováním islámu se všemi ostatními náboženstvími komunikují **irelevantnost** jednotlivých projevů víry či vnímání Boha pro samotné věřící. Jediné spojení, které je nutné vnímat, je relevance **víry**, fanatismu a **nebezpečí**, které plyne se samozřejmou přítomností **násilí**.

5. Znakové systémy a vědění

Dominantním systémem znaků je obecná **právní znalost**. Autoři využívají množství termínů, přes které se vypořádávají s tématem lidských práv.

„Důležitým charakteristickým rysem lidských práv je nezcižitelnost, nezadatelnost a nezměnitelnost.(...) tento výklad jednak lidským právům přisuzuje ahistorickou legitimitu, jednak značně relativizuje právo (či povinnost?) na (ne)asimilaci menšin...“

Články konstruují přesvědčení, že lidské chování lze vnímat a hodnotit pouze vzhledem k právnímu řádu a konkrétním jasně daným pravidlům. S tím souvisí i nadřazenost povědomí o **konkrétních**, „skutečných“ současných a historických událostech, nad abstraktními dohady o tom, co je a není možné vnímat jako diskriminaci. Jakékoli jiné, než **racionální vědění** o jednotlivostech v rámci kulturního a geopolitického přehledu, je z textů vyloučeno. Oproti

ignorovaným způsobům poznávání věřících muslimů, případně vědění nabyté z ženské zkušenosti, je **rozumové** poznání konstruováno jako **normální** a **privilegované**. Přednost také získává vědění získané „**na vlastní oči**“ z přímé zkušenosti či získané vlastním zájmem o věc,

„*Seděl jsem před několika dny v parku v Ománu.*“; „*I děti byly mučeny (ostatně lze se o tom přesvědčit na internetu)*“

oproti informacím zprostředkovaným médiem, i když se jedná o vyjádření experta:

„*Podle politologa z brněnské univerzity, kterého nám představila Česká televize večer v úterý, ani islám není ve skutečnosti však takový, že by schvaloval zabíjení. Takže jak to je? Je nebo není?*“

Forma vědění, na které jsou založeny analyzované texty, je **právní věda**. Kdo nedisponuje tímto vědění, je vyloučen z možnosti definovat významy pojmů a hodnotit skutečnost. Promluvy o lidských právech a svobodách zároveň doprovází **racionální** vnímání skutečnosti, které je založeno na udávání příkladů bezpráví z historie, vyložených prismaťem komunistické ideologie. Přednost dostává **světské** vnímání každodennosti, před zatemněným nazíráním na svět skrz víru a vnitřní pocity. Důraz texty kladou také na vědění získané „**na vlastní oči**“, protože správné a normální poznání doprovází nedůvěra vůči cizím zdrojům poznání.

4.3 III. Přecitlivělí na ponížení

1. Zvýznamňování

Texty třetího diskurzivního modelu zvýznamňují zejména **vinu** západních mocností na problémech s muslimy, kterými jsou jednak výše popsaná migrace a také islámský terorismus. Při konstrukci významu islámské hrozby se v tomto diskurzivním modelu přesouvá vina od samotných muslimů (jejich neschopnosti čelit postižení islámem) k dominantní světové politice, která je do jejich situace uvrhla.

„*Na konci minulého století jsme měli možnost, tedy svět, konečně žít v klidu a míru. Všechno však bylo jinak. Jedna země si začala osobovat právo na světovládu.*“

Muslimové samotní se proto stávají pouze **prostředkem** k odhalení skutečného problému, kterému by měla být věnována pozornost – nefunkčnímu světovému uspořádání po konci

Studené války. Výchozím bodem pro budování významů okolo islámu se stává vznik a vývoj **Islámského státu** na území Sýrie. O jakémkoli rozlišení mezi skupinami muslimů nebo o absenci propojení myšlení muslimů s Islámským státem je pomlčeno, a ten se tak stává zástupným tématem pro všechny problémy s islámem samotným.

*„vyslechla přednášku tří zajímavých mužů, kteří rozumí **problematice islámu**“*

Zvýznamněn je celý proces, kdy na pozadí globální politické scény probíhá zdánlivě neviditelné porušování morálních principů ze strany USA a jejich spojenců v NATO, které končí v podstatě pochopitelnou revoltou muslimských radikálů. Vina Západu na nefunkčním světovém uspořádání je nadřazená vině připsané samotným muslimům. Podíl osobní zodpovědnosti jednotlivých radikálních útočníků, či obyčejných věřících muslimů na ohrožení, je silně umenšen oproti zdůrazněné systémové nerovnosti geopolitického uspořádání.

2. Aktivity

Hlavní aktivitou textů je **propůjčení hlasu** samotným muslimům, jejichž perspektiva se dosud neobjevila v žádném analyzovaném textu.

„byť o tomto tvrdě potlačeném »arabském jaru« se moc nemluví.“; „Jenže... vzpomeňte si, co říkal jeden z vrahů (...) Co tím myslel?“; „vysvětlil, proč se další a další bojovníci přidávají na stranu Islámského státu: »Hlavní argument, který používají, (...)“

Články ve třetím modelu se snaží v rámci jakéhosi **odhalování konspirace mocných** upozornit, že i muslimští radikálové a uprchlíci z válečných zón jsou relevantními partnery pro diskusi. Tím se autoři podílí na produkci pravdy, kterou se zatím skoro nikdo neodvážil vyslovit.

„Nastal prostě čas přiznat barvu“; „Narušitel byl odměněn. Svět mu tleskal, i když mnohé kritické hlasy už v té chvíli zazněly. Dnes už svět netleská.“; „Myslím, že možno identifikovat i další chyby »na naší straně«.“

V rámci **obviňování** Západu (jehož součástí buď jsme, nebo nejsme kolektivní „my“ za které promlouvají autoři textu, v závislosti na okolnostech, viz Identity) **fragmentují** autoři státy a instituce, podle toho, jestli se podílejí na moci nebo ne. Mocný Západ má na svědomí válečný

stav v islámských státech a přicházející apokalyptickou vizi popsanou v předchozím diskurzivním modelu.

„ten chaos a války jsme způsobili my špatnou politikou po konci studené války“; „až vojenský zásah Spojených států a jejich spojenců v posledních letech do arabských zemí vyvolal vznik islamistických organizací“

Obvinění následuje lidový soud, kterému předsedá hlas Haló novin. Obžaloba Západu spočívá v systémově zakotveném ponižování a stavění se do role nositele míru a blahobytu. Muslimské země jsou texty nenápadně znova reifikovány jako podřadné, což znovu upevňuje výše budovaný etnocentrismus.

Otázka zní, co autoři Haló novin chápou, jako „své pojetí demokracie“, když s principy Západu nesouhlasí. Na jednu stranu můžeme fungování České republiky (za jejíž zájmy se autoři snaží mluvit) z textů chápat jako demokratické, na druhé straně je zároveň součástí Západu, který je demokratický pouze v uvozovkách. Zatímco v první větě

„Zde si můžeme říci, zda export našeho chápání demokracie a svobodného světa je ideální pro méně rozvinuté země.“

přijímají za svůj kapitalismus a pluralitní demokracii, celkově na pozadí článků konstruují obvinění kapitalismu z podílu na válečném chaosu.

„Snad by tyto plány »demokratickému západu« vyšly“; „Vždyť jedna laserová bomba v přepočtu na potraviny by byla schopna uživit desítky lidí a nenutilo by je to riskovat smrt ve vlnách Středozemního moře.“

3. Identity

Jednou z nejdůležitějších skupin identit v textech se opět stávají radikální muslimové, ale oproti džihádistovi – romantickému **Deviantovi**, je zde konstruovaný džihádista spravedlivě rozhořčeným **Revolucionářem**. Tuto část radikálů, která postupně vytvořila teroristické skupiny, mají na svědomí zásahy USA a NATO v muslimských zemích jako je Sýrie a Libye.

„hlavně jsme tím dali do pohybu statisíce uprchlíků a vytvořili problém, který přesahuje naše možnosti. Arabské jaro začalo v Tunisu a bez zásahu zvenčí si lidé byli schopni poradit.“; „pád Kaddáfího režimu doprovázely hrubé chyby.“

Vměšování mocností do vnitřních politických sporů v muslimských zemích tedy logicky vedlo ke vzniku fanatických „*nekoordinovaných skupin, hlavně kmenových bojovníků*“ na které poté navazují revolucionáři evropští. Zde je zvýznamněna nejvíce **hrdost**, jako důležitý aspekt identity, kterou Haló noviny v případě evropských útočníků vytvářejí. Revolucionáři se zde pouze bouří proti svému nerovnému postavení ve společnosti a nespravedlivé okupaci zemí, ze kterých pochází. Opium náboženství je v této verzi konstrukce muslimské identity spíše zamlčeno, nejdůležitější charakteristikou se stává **touha po rovnosti**.

*„Není vhodné zesměšňovat náboženské symboly, pokud víme, že to někomu z věřících silně vadí.“; „noví bojovníci, kteří odlétají do Iráku, Sýrie, případně do Afghánistánu ,zabít si svého bílého okupanta“; „Cítí se poníženi tím, že jsou okupováni. Jsou poníženi tím, že Západ podporuje zprofanované režimy (...) žijí jako **druhořadí občané** v zemích západní Evropy.“*

Samostatnou identitu získávají okupanti Západu, pro které se zástupným symbolem stává americký prezident Barack Obama.

*„ten, kdo má hlavní vinu, dostal za to Nobelovu cenu míru (...) **Narušitel** byl odměněn.“; „»černý muž« z Bílého domu“;*

Zajímavý rozpor v konstrukci identity Západu ovšem nastává v momentě, kdy autoři sami sebe střídavě zařazují mezi viníky chaosu a zástupce Západu a naopak se z budované charakteristiky vyjímají.

*„NATO je agresivní pakt prosazující zahraniční politiku USA vojensky a následky máme platit **všichni**.“; „Kdyby **tito lidé** byli solidární“; „proč Česká republika (...) patří do **uskupení**, které dělá ve světě nepořádek“*

Opět se tak dostávají do stejného rozpolceného postavení vůči pojetí demokracie jako v případě Identit. Na jednu stranu se nemohou vytýkat před závorku pluralitní demokracie, které jsou nyní čeští komunisté součástí (svou účastí na svobodných volbách a kapitalismu), a na druhou stranu systém podřívají, ovšem bez výraznějšího volání po změně statu quo.

4. Vztahy

Mezi popsanými identitami Revolucionářů a Západem konstruují texty **vztah okupovaných a okupantů**. Přesto, že se tedy autoři vymezují vůči mocenskému postavení Západu (nejkonkrétněji tedy USA a NATO), nastavují zároveň **hierarchický vztah** jako neměnný. Tím, že volají po větší solidaritě ze strany mocných, upevňují zároveň podřízený vztah „utlačovaných“ muslimů a také svou vlastní (ve svých očích zastupují zájmy českého státu) pozici.

*„...dolarových milionářů. Kdyby tito lidé **byli solidární**, (...) a chudoba by neexistovala. To je dle mého názoru cesta ze **slepé uličky** světového terorismu a beznaděje.“*

V rámci takto nastaveného vztahu už nejsou uzurpátory cizího prostoru muslimové, ale právě Západ, který muslimskému obyvatelstvu v jeho vlastní zemi upírá právo na obranu vlastních hodnot, jako jsou hrdost a sociální jistota.

*„Je tak těžké přiznat, že jsme se spletli v odhadu situace a islámský stát (...) je horší než diktátor Asad jako spojenec **prezidenta Putina**?“*

Zatímco uvnitř textu budují autoři vztahy mezi popsanými identitami, na pozadí demonstrují svůj vztah k jiné politické mocnosti – k Rusku a Ruskem podporovaným diktaturám.

5. Politika – distribuce společenských statků / atributů

Texty rekonstruují problematiku islámu jako chaos války, který by měl být usměrňován, ale z oficiálně nevyřčených důvodů není.

*„o tvrdě potlačeném »arabském jaru« se moc nemluví. Asi proto, že nejbližší spojenec **USA si to nepřeje**.“*

Implicitně budují rozložení sil, které bude vždy asymetricky prospívat vytvořené identitě Západu, která se mísí s výše popsanou identitou Hlídacích psů. Ti sledují pouze svůj politický záměr, ale zastírají ho zájmem o lidská práva.

*„amerického zajateckého tábora v Iráku Camp Bucca, kde (...) pobývali **lidři dnešního Islámského státu a coby prokazatelní teroristé byli zase propuštěni**“*

Tezi podporuje i konstruovaný západní a tzv. „*mainstreamový*“ tlak na prezentování invazí do Sýrie a Libye, jakožto humanitárních misí. Autoři Haló novin ovšem upozorňují na další **konspiraci** – muslimským zemím bylo lépe před domnělou pomocí Západu.

*„Někdejší sekulární režimy (v Libyi, Sýrii) velmi **efektivně držely** tyto (islamistické) skupiny **pod krkem**“; „Mnohde se přidaly i dlouho tlumené národnostní, popřípadě náboženské třenice, které byly **silnou vládou utlumeny**.“; „Jediné dva státy, kde zasáhli západní demokraté vojensky, jsou Libye a Sýrie, kde u moci byli dlouholetí vládcové, kteří dělali Západu **»problémy** «.“*

Jako nejdůležitější sociální statek tedy distribuuji výhodu silného státu. Bašár Asad, v diskurzu Haló novin „*syrský státník (v českém mainstreamu »diktátor«)*“, ve skutečnosti diktátorem není a podobně jako Muammaru Kaddáfimu, je mu připsána zásluha na udržení pořádku ve své zemi. **Řád** je zde opět vnímán jako silně nadřazený sociální statek, oproti jinde deklamovaným levicovým hodnotám jako jsou rovnost a svoboda.

6. Spojení

Důležitým spojením je zejména výše popsané propojení autoritářských režimů a jejich schopnosti udržovat pořádek s mírem, který by v muslimských zemích fungoval, pokud by se v nich kvůli svým zájmům neangažoval Západ (viz Politiky). O čem je ale velmi významně pomlčeno, je spojení těchto režimů (Asada i Kaddáfího) s reálnými oběťmi politické perzekuce a ohrožováním vlastních občanů. Pozice silného národního státu, kterou Haló noviny proklamují oproti neoliberalismu způsobujícím současný chaos, je spojena s blahobytem, ale spojení této pozice s násilím je zcela ignorováno.

*„Ti »diktátoři« však drželi země v klidu a náboženské či nacionální problémy řešili **po svém**. Ale vcelku je **vyřešili**.“*

7. Znakové systémy a vědění

Dominantní formou vědění, které lze v textech nalézt, je **expertní vědění z levicových pozic**. Levicoví odborníci, kteří dostávají v článcích slovo, produkují vědění o globálním politickém dění z pohledu odpůrců globálního kapitalismu. Zároveň je jim přiřčen status znalců **nezávislých** na mainstreamové propagandě, tedy domnělé masáži globální tržní logiky, které podléhají média.

„Něco podobného v ještě širších souvislostech zaznělo od filozofa **Václava Bělohradského** v nedělních Otázkách Václava Moravce. Žel, Bělohradský nedostal příležitost, aby rozvinul svou minivětu (...) Opět mohl pozorný divák postřehnout, že slovo bylo rychle předáno hostu s opačným názorem.“;

„Naslouchejme **moudrým lidem**, kteří mají **vhled** do politických událostí a **nejsou ve vleku** povrchní propagandy“;

„slova analytika Ústavu mezinárodních vztahů **Jana Eichlera**, který v září loňského roku – tedy dávno před pařížskými teroristickými činy – v televizním Hydeparku důkladně vysvětlil,“

Články své vyvolené odborníky, kteří zastupují privilegovaný soubor přesvědčení, legitimizují jako relevantní právě díky tomu, že sdílejí společný názorový základ, a jsou navíc **emocionálně** spjati.

„přednášku **tří zajímavých mužů**, kteří rozumí problematice islámu. Stalo se tak na pražském semináři Spojenectví Práce a Solidarity.“; „Jeden **můj přítel**, který sleduje dění ve světě, mi napověděl“

Například obsahy přednášek na půdě organizace Spojenectví Práce a Solidarity budou vždy určeny jako jediné možné východisko přemýšlení o politických a ekonomických otázkách, vzhledem k ideové spřízněnosti KSČM a členů Spojenectví.

4.4 Shrnutí analýzy

V této kapitole se pokusíme identifikovat, popsat a vyložit diskurzivní postupy, které vytvářejí výsledný obraz islámu na stránkách Haló novin.

První diskurzivní strategií, která je přítomná nejvíce v textech prvního tematického klastru, je konstrukce konfliktu. Od něj se poté odvíjejí veškeré budované identity a aktivity. Jako všudypřítomný konflikt lze chápat blížící se nevyhnutelnou válku, kterou podporuje dojem, že muslimové pohybující se v evropském prostoru verbují své bratry kvůli novodobé křížácké válce. Znázornění muslimů-radikálů, jakožto romantických zaslepenců vírou, umožňuje očištění autorů a jejich čtenářů od takto zkonstruovaných Deviantů. Zdůraznění radikalizace mladých muslimů umožňuje umístit je zcela mimo kontext reálné situace a zatemnit tím skutečnost. Podobná disimulace významu zcela odvádí pozornost od faktu, že

diskurz Haló novin vytváří asymetrické vztahy mezi sebou (identitami Jezdců apokalypsy) a muslimy, kterým nedovolují disponovat normalitou. Pokud zrovna nejsou muslimové radikálními Devianty, umisťují je Haló noviny strategicky do rolí obětí konfliktu, jakožto uprchlíků, kteří se na Evropu valí jako nezastavitelná přírodní pohroma. Proces vyvolaný sociálními podmínkami je tímto naturalizován a vztah dominance „nás“, kteří se máme schopnost konat, oproti „jim“, kteří stanou před lidovým soudem tvořeným diskurzem Haló novin, je prezentován jako daný a přirozený.

Konstrukce konfliktu podporuje strategii distribuce ohrožení, při které se kulturní projevy islámu, stávají součástí domnělého nebezpečí. Islám je v tomto pojetí nejen (nesprávnou) odpovědí na tíživou sociální situaci, ale zejména samostatná ideologická síla. Následovníci této ideologie jsou sloučeni pod hlavičkou fanatických věřících a ze zdánlivě marginálních projevů náboženství, jako je nošení muslimských šátků na veřejnosti, konstruují Haló noviny potenciální hrozbu pro fungování české společnosti. Muslimové jsou v této verzi vyprávění ovládnuti svým „falešným vědomím“ a stávají se původci střetu civilizací. Samotné náboženství je analogicky spojené s násilím.

V souvislosti s ohrožením společenských hodnot a statu quo, zaujímají autoři Haló novin pozici obránců národa. Hodnoty, které je třeba bránit, jsou ztotožněny se zájmy národního státu, který charakterizuje vlastní sdílená kultura, fungující zákonný řád a suverenita v rámci mezinárodní politiky. Texty provázejí neustálé snahy o legitimizaci strachu, jež má vyvolat prozření o tom, co se skutečně odehrává. Odhalování pravdy o porušování pravidel (ve skutečnosti jsou těmi, kdo porušuje lidská práva sami muslimové) sblíží diskurz Haló novin se čtenáři a upevňuje jejich výsadní podíl na produkci pravdy. Strategie konfliktu a ohrožení se vzájemně podporují a v třetím klastru nacházejí své opodstatnění při reprodukci komunistické ideologie. Zde texty pouze využívají agendu bojů v Sýrii a Libyi jako pole, na kterém rozehrávají svůj vlastní boj proti západním mocnostem. Oproti zbývajícím dvěma tematickým klastrům zde muslimové získávají nejen role nesevolných obětí falešného vědomí své náboženské ideologie, ale také role obětí špatného geopolitického rozvržení světa, ke kterému došlo po konci Studené války. Orientace Evropy (a s ní České republiky) na západ měla tudíž na svědomí současný bezútěšný stav jak na Blízkém východě, kde probíhají boje, ale tak přímo v evropských zemích, odkud pocházejí muslimové-revolucionáři.

Symbolem západní zločiny se stává americký prezident Barack Obama, zatímco autoritativní režimy politických vůdců Asada a Kaddáfího jsou legitimizovány jako schopné dosáhnout nejvyšší mety – udržet ve své zemi pořádek. Všechny diskurzivní strategie směřují

k jedinému cíli, kterým je upevnit státní moc, aby nedocházelo k žádným přehnaným projevům individuality. Co ve své podstatě Haló noviny konstruují, je islám jakožto Mannheimova totální ideologie. Zatímco důraz na základní levicové hodnoty, jako jsou solidarita a internacionalismus, by jim měl umožnit nahlížet na muslimy, jako na názorové oponenty, se kterými sice nesouhlasí, ale sdílejí s nimi strukturu vědomí (všichni jsme lidé, tudíž i muslimové jsou našimi soudruhy), odmítají Haló noviny světonázor islámu, jako deviantní způsob uvažování. Tím pádem se od cizí, totální ideologie pokoušejí očistit a díky prvkům následné morální paniky upevnit svou vlastní pozici akceptovaného bytí (Mannheim 1991). Dopouští se při tom prohřešku i proti naprosto elementárnímu základu své vlastní proklamované ideologie, kterým by měla být lidská rovnost. Marxistickou linii drží Haló noviny zdůrazněním vlivu sociálních podmínek a materiálních vztahů na jednotlivce. Ze vzniklého chaosu, kvůli blížící se apokalypse, kterou má být střet civilizací, viní roztahovačný Západ společně s globalizovaným kapitalismem. Zároveň se ale nemůžou rozhodnout, do které sféry vlivu tedy chtějí patřit. Na jednu stranu přijímají sami sebe do současného sociopolitického uspořádání tím, že Českou republiku zařazují do demokratického Západu, na stranu druhou onu demokratičnost ironizují jako pouze zdánlivou. Vina kapitalistického západu, který vlastní materiální prostředky k tomu, aby narušoval kvůli svým zájmům mír v zemích Třetího světa, se ukazuje jako menší problém, než nedostatek autority. Rétorika autorů Haló novin ale zároveň postrádá revoluční ambice vzhledem k tomu, že nevolají po změnách sociálního uspořádání, ale pouze po dodržování pravidel. Je tedy dost možné, že jediným reálným konstruovaným diskurzem je autoreference. Autoři Haló novin tím, že automaticky předpokládají shodnou ideologii se svými příjemci, v podstatě hovoří pouze sami k sobě. Výpovědi se tak také vztahují pouze samy k sobě, protože opouštějí marxistické cíle a tím i pevně dané ideologické základy.

Nejdůležitějším principem, který konstruovaný diskurz reprodukuje, se stává morálka národně-právního státu. Autoři Haló noviny opakovaně a důrazně apelují na dodržování pravidel a nastaveného řádu, vůči jemuž vztahují veškerou klasifikaci normality. Replikují tím algoritmizovanou autoritu, která dohlíží na ně samotné. Jediné, k čemu tedy diskurz Haló novin směřuje, je udržení stávajících mocenských pořádků. Proto se mohou i potenciální soudruzi muslimové stát devianty a „slušný český člověk“ má schopnost rozhodovat o jejich osudu. Opravňuje ho k tomu příslušnost ke správné, tudíž sekulární, české kultuře. Disciplinace dostává přednost i případě, že by mohlo docházet k porušování lidských práv, jak dokládá vyzdvihování autoritářských režimů a jejich vládců, kteří dokázali držet na uzdě

islámské fundamentalistické skupiny, zatímco zároveň nechávali věznit své názorové oponenty.

5 Diskuse

Stranický deník Haló noviny – jak vyplývá z analýzy - poskytuje českým komunistům prostor pro reprodukci mocenských vztahů, které spíše než k marxismu směřují k udržení systému pluralitní kapitalistické demokracie, která jim umožňuje zachovat si své stávající bezpečné pozice. Využívají k tomu i agendu islámu, která se stala předmětem studia této práce. Ač jsme pro analýzu mediální reprezentace střetu dvou ideologií (komunismu/marxismu a islámu) zvolili periodikum silně vyprofilované vůči mainstreamovému mediálnímu proudu, ukázalo se, že i Haló noviny participují na udržování společenského pořádku a statu quo. Toho dosahují skrze konstrukci muslimů, jakožto hrozby, západu jako původce této hrozby, a také zdůrazňováním důležitosti respektu k autoritě státního aparátu. Postupně se tímto způsobem částečně zbavují referentů marxismu. Nabízí se tedy otázka, zdali by analýze neprospělo využití poststrukturalistických konceptů Baudrillardovy simulace a simulakra.⁵ Takto pracuje například Slavoj Žižek ve sbírce *Welcome to the Desert of the Real* (2002), která se zabývá studiem vztahu médií, společnosti a událostí 11. září 2001. Žižek zde chápe islámský fundamentalismus, demonstrováný útoky na budovu Světového obchodního centra, a kapitalismus, jako dvě strany téže mince. Médii budované opozice, vyjádřené ve stále dokola opakovaných promluvách o střetu civilizací, se stávají pouze reprezentací falešného ideologického konfliktu. Žižek, který se ke studiu ideologie hlásí z marxistických pozic, tvrdí, že současné světové paradigma, hlásající potenciální konec světa ze strany muslimského terorismu, omezuje soubor možných konfliktů ve společnosti pouze na kulturní, etnické nebo náboženské. Tím pádem maskuje mnohem fundamentálnější existující ekonomické nerovnosti. Haló noviny sice na ekonomickou asymetrii ve světě upozorňují, ale přesto se stále soustředí na vytváření funkčních symbolů islámské hrozby, že u nich muslim-terorista, hraje stejnou roli, jakou měl pro nacisty symbolický Žid, což odpovídá Žižkovu výkladu o chování liberální demokracie. V momentě, kdy společnost nahradí realitu simulakrem, a soustředí se na falešnou externí hrozbu, odvrací úspěšně pozornost od jakýchkoli alternativ

⁵ Simulakrum – znak, u nějž nelze určit, do jaké míry se vztahuje k realitě nebo zda je čistou virtualitou (Baudrillard 2001)

současného systému globálního kapitalismu. Muslimové tedy jak pro kapitalisty, tak pro komunisty Haló novin slouží k legitimizaci požadavků společenské disciplíny.

Zjištění o povaze zkonstruovaného mediálního obrazu o muslimech zapadá do širšího rámce studia mediálního obrazu islámu. Provedená diskurzivní analýza potvrzuje přítomnost negativních stereotypů a zjednodušování, stejně jako například výzkum Lucie Sedláčkové, která podrobila studiu vydání deník Mladá fronta Dnes. Její kritická analýza sporu o karikatury proroka Mohameda prokázala, že nejčastější mediální reprezentací islámu a jeho příznivců je spojena s nebezpečím a ohrožením (Sedláčková 2010). Z celkového odmítnutí ideologie islámu vyvstává otázka, proč vlastně čeští komunisté nestojí více na straně revolučních tendencí antisystémových muslimských hnutí, pokud se stále oficiálně hlásí k odkazu Marxe a Engelse. Částečnou ideovou spřízněnost marxismu a islámu demonstruje Abdolrahim Javadzadeh ve své studii iránských marxistických skupin, ve které obdobně jako tato práce využívá Mannheimovu teorii ideologií. Dochází k závěru, že iránské marxisté částečně nevědomě sdíleli při Íránské islámské revoluci v roce 1978 sadu hodnot s revolučními muslimy. Marxisté úspěšně využili přesvědčení a hodnot islámu na dvou úrovních: kontextuální, která zahrnovala socializační procesy související se vzděláváním, rodinným životem a rituály, a ideologické, díky níž přijali ideál muslimské struktury vědění (Javadzadeh 2010: 136). Naše diskurzivní analýza ukázala, že čeští komunisté se marxismu spíše vzdávají a islám je jim velice vzdálený. Diskurzivní analýza zde naráží na limit omezené možnosti zkoumat přímo autory konstruovaných diskurzů. Bylo by proto zajímavým doplňkem studie zjistit, jak se autoři Haló novin stavějí k hodnotám marxismu a k tématu islámu, pokud jsou přímo konfrontováni s otázkami na svůj hodnotový žebříček. Navrhujeme tedy jako další rozšíření studie problematiky ideologického střetu provést sérii rozhovorů se samotnými autory textů a doplnit je případně o konverzační analýzu těchto promluv. Dalším omezením zvolené kvalitativní metody je neschopnost zobecnění zjištěných závěrů mimo analyzované periodikum. Nabízí se zde srovnání konstrukce diskurzu o muslimech v ostatních výrazně levicových periodikách, jako například Deníkem Referendum nebo deníkem A2larm (komentátorský webový deník kulturního čtrnáctideníku A2).

6 Závěr

Úkolem této bakalářské práce bylo prozkoumat, jakým způsobem konstruují komunistické Haló noviny diskurz o muslimech a islámu, a jestli se v něm projeví prvky morální paniky Stanleyho Cohena. Cílem bylo propojit teoretická východiska o fungování ideologie, a to jednak konkrétní mocenské mechanismy a jednak rozlišení mezi parciální a totální ideologií, s metodou diskurzivní analýzy. Záměrem bylo odhalit skutečné fungování vztahů dominance, které se na stránkách stranického deníku odehrávají, a to ve vztahu k agendě islámu, která zůstává České republice stále poměrně vzdálená.

Teoretická část práce představila základní východiska a koncepty, které mohou být užitečné pro pochopení výzkumného problému. Základní paradigmatem práce je sociální konstruktivismus Bergera a Luckmanna, který umožňuje o mediálních produktech uvažovat jako o něčem, co má schopnost spoluvytvářet realitu, jakožto mocná sociální instituce. Na poli mediální produkce diskurzů hraje značnou roli také vytváření reprezentací a stereotypů, se kterými se jejich příjemci mohou identifikovat. Schopnost vytvářet a reprodukovat určitý způsob myšlení úzce souvisí s přítomností ideologie. Proto jsme využili Thompsponovo pojetí ideologie, jakožto význam ve službách dominantní mocenské struktury, kterou se v případě naší práce stávají autoři Haló novin. Ve snaze zjistit, k jakému ideologickému záměru autoři směřovali, jsme využili některé Thompsonovy mechanismy upevňování ideologie, které dominantní sociální skupina používá, aby svůj postoj uhájila jakožto přirozený a nevyhnutelný. Užitečným konceptem se při studiu ideologie ukázalo také Mannheimovo rozlišení parciální a totální ideologie, které nám pomohlo vysvětlit, jakým způsobem se vlastně autoři Haló novin k muslimům stavějí. Výslednou podobu diskurzu, jakožto střetu vlastní totální ideologie s domnělou totální ideologií islámu, umožnilo využití některých mechanismů morální paniky a v podstatě sociální exkluze, které jsou rovněž vysvětleny v teoretickém zakotvení práce.

K nalezení odpovědí po povaze islámu, jako formy morální paniky, jsme využili metody diskurzivní analýzy, vzhledem k její účinnosti při odhalování skrytých významů ve vybraných ideologických textech. Při provedení analýzy diskurzivních strategií jsme se spolehli na sedm komponent jazykové situace podle J. P. Geeho. Gee uvažuje o samotném jazyku jako o sociální aktérovi a předpokládá přirozenou schopnost textu nebo promluvy konstruovat sociální fenomény, je tedy vhodným východiskem pro stanovené konstruktivistické paradigma.

K analýze byly zvoleny tři skupiny po čtyřech publicistických článcích. Texty pocházejí z období od vzniku Islámského státu (leden 2014) po konec ledna roku 2015 a výsledný soubor k analýze jsme vybrali podle rozřazení textů do tří vzájemně vylučných, ale vnitřně soudržných kategorií. Takto zkonstruované tematické „klastry“ demonstrovaly směry zaměření na bezpečnost (I. „Za Řím či Prahu se bojuje u Damašku), kulturu (II. Šátkem to začíná, válkou končí) a ideologii (III. Přecitlivělí na ponížení). Po naplnění jednotlivých Geeho kategorií ve všech třech skupinách textů jsme ve shrnutí analýzy vytvořili syntézu všech tří vzájemně se doplňujících klastrů tak, aby bylo možné zodpovědět výzkumné otázky vyplývající z teorie. Výzkum odpovídá na dvě hlavní a dvě vedlejší výzkumné otázky:

1. Pomocí jakých diskurzivních strategií je v deníku konstruována identita muslimů?

1.1. Z jakých ideologických kořenů čerpají použité diskurzivní strategie?

1.2. Brání Haló noviny vyprávěním o muslimech a islámu své levicové/marxistické hodnoty? Pokud ano, jakým způsobem?

2. Objevují se při produkci a obraně levicových hodnot prvky morální paniky? Pokud ano, před čím morální panika varuje?

Následující část nabízí shrnutí a výsledků výzkumu, které jsou podrobněji popsány v kapitole Shrnutí analýzy.

1. Pomocí jakých diskurzivních strategií je v deníku konstruována identita muslimů?

Nejvýraznějšími strategiemi, které deník Haló noviny využívá, jsou konstrukce konfliktu, reprodukce a legitimizace strachu a disciplinizace.

Autoři Haló novin budují několik konfliktů, což jim umožňuje úspěšně uplatňovat zbývající strategie. Nejen budované identity muslimů jakožto radikálů, případně iracionálních věřících, ale také zvýznamňované aktivity spojené s válkou, umožňují prezentovat „problematiku“ islámu jako hrozbu. Distribuce politiky ohrožení souvisí s označováním věřících za součást zcela odlišné, neznámé, a tudíž nebezpečné struktury. V konfliktu se ocitají nejen muslimové, ale také Západ, který se stává viníkem globální nestability. Pomocí strategie distribuce pravdy je možné na stránkách Haló novin následně odhalovat „skutečnost“ o spiknutí mocných, kteří „nás“, čtenáře záměrně neinformují o svých skutečných záměrech. Toto šíření poplašené zprávy vyvolává legitimizaci strachu, která umožňuje zdůvodnit uplatňování autority státního aparátu.

1.1. Z jakých ideologických kořenů čerpají použité diskurzivní strategie?

Popsané diskurzivní strategie poskytují prostor pro uplatnění mechanismů moci a reprodukci ideologie, ke které se autoři hlásí. Jedním z nejdůležitějších mechanismů, který Haló noviny využívají, je zatemnění, díky kterému odvádějí pozornost od svého výsadního postavení dominantní struktury přisuzující ostatním (muslimům, Západu) svůj vlastní význam. Autoři sami sebe staví do pozice obránců českého národa a opakovaně upozorňují na svou schopnost odkrývat zamlženou skutečnost. Tím úspěšně odvádějí pozornost od asymetrických vztahů, nastavených autory Haló novin, kteří mají možnost nejen hodnotit ostatní sociální aktéry ze svého hlediska, ale také rozhodovat o jejich osudu. To se projevuje například fragmentací lidí podle toho, jestli mají české občanství (jsou součástí toho správného celku) nebo jsou „cizí“ (muslimové, radikálové, fanatici), a tedy bez práv. Sami sebe a své příjemce slučují do kolektivní identity za účelem udržení pořádku. Tyto vztahy jsou úspěšně reifikovány jako přirozené, neměnné a žádoucí, skrze apel na obecné blaho. Argumentace šikmou plochou (i drobné projevy cizí kultury jako muslimské šátky mohou vést ke střetu civilizací a je tedy žádoucí je eliminovat) vede opět k udržování stávajícího statu quo. Haló noviny zde opouštějí své proklamované marxistické kořeny a stávají se pouze prostředky k podpoře systému, kterého jsou součástí.

1.2. Brání Haló noviny vyprávěním o muslimech a islámu své levicové hodnoty? Pokud ano, jakým způsobem?

Konstruovaný diskurz se o levicové hodnoty opírá pouze částečně a pouze tam, kdy je to výhodné pro reprodukci morálky národně-právního státu a jeho pravidel. Důraz na vliv sociálního prostředí na jedince je jedním z nejvýraznějších prostředků, jak obhajovat levicové směřování deníku. Výsledný obraz muslimů jakožto obětí špatné materiální situace, která je zakořeněná v nadvládě západního kapitalismu spolu s primátem liberální demokracie a která je činí náchylnými k radikalizaci, se stává silným podpůrným argumentem pro ideologii marxismu. Zároveň ovšem hodnoty solidarity a rovnosti zůstávají součástí editoriální ideologie pouze na povrchu. Odhalené diskurzivní strategie ukazují, že solidaritu s takzvaně poníženými radikály a muslimskými uprchlíky požadují Haló noviny pouze po Západu, který je označen jako neoddiskutovatelný viník krize. Od příjemců svých textů solidaritu nevyžadují a je spíše zamlčována. Stejně tak s atributem rovnosti operují jako s něčím, co nelze zákonem předepsat, a mělo by být přirozené, ale zároveň muslimy na svou úroveň ve skutečnosti nepřijímají. Rovnost volby a lidská práva jsou opět připsány pouze těm,

kteří dodržují stejná pravidla, jako autoři, a další důležitá levicová hodnota internacionalismu a spolupráce zůstává v pozadí a neobhájena.

2. Objevují se při produkci a obraně levicových hodnot prvky morální paniky? Pokud ano, před čím morální panika varuje?

Jedním se závěrů analýzy je, že Haló noviny hodnotí islám a jeho příslušníky jako součást zcela cizí a protichůdné struktury vědění a považují je za totální ideologii. To jim umožňuje spuštění vlny obav z narušení sociálního a politického řádu, které hrozí, pokud muslimy přijmeme jako součást vlastního kulturního prostoru.

Články naplňují indikátor morální paniky úspěšným označením muslimů za devianty a autory požadovaných významů za strážce ohrožené morálky. Ti chtějí vést kampaň proti přichozím muslimům za každou cenu. Deviace muslimů se formálně projevuje jejich neschopností sekulárního myšlení, které vede k nezbytné radikalizaci a snaze o dominování cizí kultury násilím. Tyto pokusy o dominanci začínají už u prostého porušování pravidel soužití slušné, demokratické a hlavně české (evropské) společnosti. I v podstatě marginální záležitost, jako je porušení školního řádu nošením muslimského šátku funguje jako výchozí bod pro argumentační šikmou plochu, která racionalizuje přítomnost potenciální hrozby. Haló noviny zároveň s bitím na poplach zahajují snahu o nalezení prostředků, kterými by šly projevy deviace eliminovat, a nabízejí terapii situace skrze zpřísnění zákonného aparátu České republiky ohledně počtu přijatých imigrantů z muslimských zemí. Stávají se médiem, které podporuje dominantní řád fungování státu a systém kontroly nejen státního aparátu, ale zároveň nepsaných předpisů slušné společnosti, pro kterou je dodržování pravidel zcela zásadní.

Dimenze morální paniky naplňuje diskurz o muslimech i díky celkové přexponovanosti reakce na situaci, která se v podstatě České republiky fakticky netýká, protože zprávy českých bezpečnostních služeb zatím nevidují významnou přítomnost muslimských radikálů, a v zemi se k muslimské víře při posledním sčítání lidí, domů a bytů přihlásily necelé 2000 lidí (ČSÚ 2011). I přes absenci aktuálního reálného nebezpečí používají texty jazyk, který přímo odkazuje k blížící se hrozbě, která dostává dimenze přírodní katastrofy. Autorům článků při vyvolání morální paniky pomáhá i fakt, že příjemci jejich sdělení jsou primárně starší lidé, kteří budou méně důvěřiví k čemukoli novému a cizímu.

7 Jmenný rejstřík

- Althusser, 12
Asad, 53, 56
Baudrillard, 57
Bauman, 18, 19
Becker, 18, 42
Bělohradský, 54
Berger, 10, 11, 13, 14, 59
Burton, 11
Cazeneuve, 40
Cinka, 22
Cohen, 17, 18, 23, 24, 59
Durkheim, 19
Eichler, 54
Engels, 12, 20
Fairclough, 28
Fiala, 20
Filip, 22
Foucault, 27
Gee, 23, 24, 28, 59
Giddens, 12
Gramsci, 15
Hall, 15
Hendl, 27
Heywood, 24
Javadzadeh, 58
Jirák, 9, 11
Kaddáfí, 51, 53, 56
Kojzar, 22
Lippmann, 11
Luckmann, 10, 11, 13, 14, 59
Lukács, 12
Mannheim, 16, 56, 58, 59
Mareš, 21, 23
Marx, 12, 20, 44
May, 18, 19
McQuail, 9
Meyer, 28
Morgan, 19
Obama, 51, 56
Potter, 28
Putin, 52
Řichová, 9
Sedláčková, 58
Schulz, 9, 24
Šabatová, 45
Šubrt, 40
Thompson, 12, 13, 24
Vacek, 23
Volek, 17, 18
Vondrák, 41
Vostrá, 22
Wendt, 40
Wetherell, 28
Wodak, 28
Zeman, 22, 40
Žižek, 57

8 Literatura

BAUDRILLARD, Jean. *Dokonalý zločin*. Vyd. 1. Olomouc: Periplum, 2001, 180 s. ISBN 8090283675.

BECKER, Howard Saul. *Outsiders; studies in the sociology of deviance*. London: Free Press of Glencoe, 1966, 179 p

BERGER, Peter L. a Thomas LUCKMANN. *Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění*. Translated by Jiří Svoboda. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999. 214 s. ISBN 80-85959-46-1.

BAUMAN, Zygmunt a Tim MAY. *Myslet sociologicky: netradiční uvedení do sociologie*. V tomto překladu přeprac. orig. vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2004, 239 s. ISBN 8086429288.

BURTON, Graeme a Jan JIRÁK. *Úvod do studia médií*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2001, 391 s. ISBN 8085947676.

COHEN, Stanley. *Folk devils and moral panics: the creation of the Mods and Rockers*. New York: Routledge, 2002, lxxiv, 201 p. ISBN 04-152-6712-9.

ČTK. Český rozhlas nemusí podle právníků citovat Haló noviny. ČT24 [online]. 19. 3. 2010 [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/media-it/84384-cesky-rozhlas-nemusi-podle-pravniku-citovat-halo-noviny/>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Obyvatelstvo podle náboženské víry v krajích [online]. Praha: Sčítání lidu, domů a bytů, 2011 [cit. 2015-05-24]. Dostupné také z: <http://bit.ly/1niqUSt>

FAIRCLOUGH, Norman. *Critical discourse analysis: the critical study of language*. 2nd ed. Harlow: Longman, 2010, 591 s. Longman applied linguistics. ISBN 978-140-5858-229.

FIALA, Petr. *Komunismus v České republice: vývojové, systémové a ideové aspekty působení KSČM a dalších komunistických organizací v české politice*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Mezinárodní politologický ústav, 1999, 315 p. ISBN 80-210-2249-3.

FOUCAULT, Michel. *Rád diskurzu*. Vyd. 1. Překlad Miroslav Marcelli. Bratislava: Agora, 2006, 66 s. Myslenie nášho času (Agora), 1. ISBN 80-969-3943-2.

GEE, James Paul. *An introduction to discourse analysis: theory and method*. New York: Routledge, 2005. 224 s. ISBN 978-0-415-32861-6.

GIDDENS, Anthony. *The constitution of society: outline of the theory of structuration*. 1st ed. Berkeley: University of California Press, c1984, xxxvii, 402 s. ISBN 0520057287.

GRAMSCI, Antonio, Quentin HOARE (ed.) a Geoffrey Nowell SMITH (ed.). *Selections from the Prison Notebooks* [online]. London, UK: ElecBook, the Electric Book Co, 1999 [cit.

2015-05-18]. ISBN 19-018-4305-X. Dostupné z: <http://www.walkingbutterfly.com/wp-content/uploads/2010/12/gramsci-prison-notebooks-vol1.pdf>

HALL, Stuart, *Critical dialogues in cultural studies*. New York: Routledge, 1996, x, 522 p. ISBN 04-150-8804-6.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008, 407 s. ISBN 978-80-7367-485-4.

HEYWOOD, Andrew. *Politické ideologie*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, 339 s. ISBN 8086861716.

JAVADZADEH, Abdolrahim. *Iranian Irony: Marxists Becoming Muslims*. Rosedog Pr, 2010. ISBN 978-143-4982-926.

JIRÁK, Jan a Blanka ŘÍCHOVÁ. *Politická komunikace a média*. Vyd. 1. V Praze: Univerzita Karlova, 2000, 163 s. ISBN 8024601826.

Komunistické Haló noviny loni v zisku přes 3 mil. korun. *Mediaguru* [online]. 25. 8. 2014 [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://www.mediaguru.cz/2014/08/komunisticke-halo-noviny-loni-v-zisku-pres-3-mil-kc/#.VQbeCo6G-W4>

KSČM. *Co chtějí komunisté?: Volební program KSČM*. Praha, 1992, 2 s. Dostupné také z: <https://www.kscm.cz/politika-kscm/volebni-program>

KSČM. *Komunistická strana Čech a Moravy: Kdo jsme a co chceme*. KSČM: S lidmi pro lidi [online]. [cit. 2015-05-23]. Dostupné z: <https://www.kscm.cz/nase-strana/24002/kscm-kdo-jsme?chapter=1297>

KSČM. *Program pro budoucnost: Volební program KSČM*. Praha, 2013, 6 s. Dostupné také z: <https://www.kscm.cz/politika-kscm/volebni-program>

LIPPMANN, Walter. *Public Opinion* [online]. New York: Harcourt, Brace and company, 1922 [cit. 2015-04-28]. Dostupné z: <https://archive.org/stream/publicopinion00lippgoog#page/n6/mode/2up>

LUKÁCS, György. *History and class consciousness: studies in Marxist dialectics*. Cambridge, Mass.: MIT Press, [1971], xlvii, 356 p. ISBN 02-621-2035-6.

MÁNERT, Oldřich. *Kdo bojuje proti terorismu, bojuje i za Prahu, vzkázal Zeman vojákům*. IDNES.cz [online]. 2013 [cit. 2015-05-23]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/vanocni-poselstvi-vojakum-zeman-do8-/domaci.aspx?c=A131222_195849_domaci_ert

MANNHEIM, Karl. *Ideologie a utopie: přednášky a eseje*. Translated by Dušan Prokop. 1. vyd. Bratislava: Archa, 1991. 357 s. ISBN 80-7115-022-3.

MAREŠ, Miroslav. BASTL, Martin et al. *Krajní pravice a krajní levice v ČR*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, s. 15-87. Politologie (Grada). ISBN 9788024737973.

MARX, Karl a Bedřich ENGELS. *Manifest komunistické strany: stanovy Svazu komunistů : dějiny Svazu komunistů*. Praha: Svoboda, 1946, 108 s.

MARX, Karl a Bedřich ENGELS. *Německá ideologie: Kritika nejnovější německé filosofie v jejích představitelích Feuerbachovi, B. Bauerovi a Stirnerovi a kritika německého socialismu v jeho různých prorocích*. 1952. Dostupné také z: <https://www.marxists.org/cestina/marx-engels/1845/011845/index-I.html#2>

MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1999, 447 s. ISBN 80-717-8200-9.

MORGAN, George. Global Islamophobia [electronic resource]: *Muslims and moral panic in the West* / [edited] by George Morgan and Scott Poynting [online]. 2012 [cit. 2015-03-05].

POTTER, Jonathan a Margaret WETHERELL. *Discourse and social psychology: beyond attitudes and behaviour*. Newbury Park, Calif.: Sage Publications, 1987, 216 p. ISBN 08-039-8056-6.

SAUSSURE, Ferdinand de. *Kurs obecné lingvistiky: přehled a slovníky*. Vyd. 3., upr., V nakl. Academia 2. Překlad František Čermák. Praha: Academia, 2007, 487 s. Europa, sv. 12. ISBN 978-802-0015-686.

SCHULZ, Winfried. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1998, 134 s. ISBN 80-718-4548-5.

SCHULZ, Winfried. 1989. „Funkce a důsledky politické komunikace.“ Pp. 24 – 40 in Jan Jiráček, Blanka Říchová (eds.). *Politická komunikace a média*. Praha: Nakladatelství Karolinum. 2000. ISBN 8024601826

SEDLÁČKOVÁ, Lucie. *Islám v médiích: mediální reprezentace sporu o karikatury islámského proroka Mohameda v Mladé frontě DNES*. Vyd. 1. Liberec: Bor, 2010, 123 s. Jazyky a texty. ISBN 978-808-6807-652.

ŠMÍD, Milan. *Vliv vlastnictví médií na jejich nezávislost a pluralitu*. Praha: Open Society Fund Praha, 2004, 25 s. ISBN 802394374x.

THOMPSON, John B. *Ideology and modern culture :critical social theory in the era of mass communication*. Cambridge: Polity Press, 1990. viii, 362. ISBN 0-7456-0082-4.

THOMPSON, John B. *Studies in the theory of ideology*. Berkeley: University of California Press, 1984, viii, 347 p. ISBN 05-200-5412-1.

VOLEK, Jaromír. *Konstrukce morální paniky a sociální exkluze*. Brno: Sociální studia FSS MU 5, 2000, s. 97-113.

WODAK, Ruth a Michael MEYER. *Methods of critical discourse analysis*. Thousand Oaks [Calif.]: SAGE, 2001, viii, 200 p. ISBN 07-619-6154-2.

ŽIŽEK, Slavoj. *Welcome to the desert of the real!: five essays on 11 September and related dates*. New York: Verso, 2002, 154 p. ISBN 18-598-4421-9.

<http://www.halonoviny.cz/>

<https://www.kscm.cz/>

9 Přílohy

Analyzované články pro tuto práci byly čerpány z mediální databáze Anopress.

1. Název: Jde uhlídat al-Kajdá?

Zdroj: Haló noviny

Autor: Radovan RYBÁK

Datum: 18. 1. 2014

Číslo: 15

Str.: 5

Jazyk: cz

Odkaz: <http://www.halonoviny.cz/>

Klíčová slova: islámu, džihádu, muslimů

Řádově až stovky dobrovolníků, kteří míří ze Západu do válkou zmítané Sýrie, se stávají pro své domovské země velkým nebezpečím. Po návratu do své domoviny by totiž mohli útočit ve jménu **islámu**. Jsou v drtivé většině fanaticky oddaní **džihádu**, dokážou zabít a jsou držiteli amerického nebo evropského pasu. To jsou přímo vražedné kombinace! Nejenom americká FBI, ale také evropské tajné služby se snaží z tohoto důvodu pozorně sledovat veškeré cesty svých občanů do Sýrie a zpět. Spolupracují přitom horečně se syrskou tajnou službou. Americký list New York Times tento týden upozornil, že islamisté napojení na al-Kajdá verbují Američany a další občany západních zemí, kteří přišli do Sýrie bojovat na straně rebelů. Následně se je pokoušejí vycvičit a zradikalizovat, aby po návratu domů mohli zaútočit proti svým zemím. Ve své podstatě to žádná horká novinka není, v Haló novinách se tomuto nebezpečí věnují delší čas. Namátkou vzpomenu na rozhovor třeba s aktivistou z Evropské fronty solidarity pro Sýrii Patrikem Vondrákem, rozhovor ze srpna minulého roku měl příznačný název: Za Řím či Prahu se bojuje u Damašku. Tak snad už se tomu začne trochu více věřit. Protože svět je globalizovaný, což znamená jediné -není kam utéct. A už vůbec ne před zbraněmi a al-Kajdá. Američtí agenti mají další údaje. Vědí, že dosud odcestovalo do Sýrie, nebo se o to pokusilo, nejméně sedmdesát amerických občanů. Ti, kteří se do země dostali, se připojili k povstalcům, kteří již více než dva roky bojují proti prezidentu Bašáru Asadovi. Mezi rebely se ale čím dál častěji objevují i radikálové, kteří mají vazby na teroristy. Američané mají strach, že někteří z jejich občanů, kteří se účastnili zmíněných bojů v Sýrii, mohou být pro jejich zemi závažnou bezpečnostní hrozbou. Bojovníci totiž prošli intenzivním výcvikem, právě pod vedením džihádistů. Nicméně evropští zpravodajci mají ještě varovnější údaje. Z Evropské unie odešlo bojovat do Sýrie mnohem více **muslimů**, jejich počet se odhaduje až na 1200 mužů. To už je docela slušná vojenská jednotka. Napadá mě jen, jestli je vůbec možné takové množství lidí, po jejich návratu na Západ, vůbec uhlídat?

2 Název: Na prázdniny do Sýrie?

Zdroj: Haló noviny
Autor: Radovan RYBÁK
Datum: 15. 5. 2014
Číslo: 112
Str.: 5
Jazyk: cz
Odkaz: <http://www.halonoviny.cz/>
Klíčová slova: islámských, džihádu

Francouzské úřady ve městě Štrasburk tento týden zatklly šest islamistů, kteří nedávno cestovali do občanskou válkou zmítané Sýrie. Chtěli se zapojit do tamního konfliktu. Informovalo o tom francouzské ministerstvo vnitra. Šestice mladých dobrodruhů je navíc podezřelá z členství v organizované síti **islámských** radikálů, jak uvedl francouzský ministr vnitra Bernard Cazeneuve. Podezřelí jsou již nyní v policejní vazbě. Policejní zátah proti zmíněným radikálům se odehrál jen několik týdnů poté, co francouzské úřady ohlásily nová opatření, která mají zabránit francouzským radikálům v jejich cestování do Sýrie. Podobně postupují v současné době prý i některé další evropské země. Cazeneuve ve svém prohlášení uvedl, že zátah proti radikálům ukazuje »naprosté odhodlání vlády bojovat ze všech sil proti terorismu a získávání mládeže pro násilnou radikalizaci«. Rozhlasová stanice již předtím informovala, že tato policejní razie souvisí s policejním vyšetřováním čtrnácti mladíků, kteří svým rodičům v prosinci minulého roku oznámili, že jedou na prázdniny, a místo toho se vydali do Turecka, a odtud přímo do Sýrie. Francouzská vláda také nedávno oznámila, že v Sýrii se nachází zhruba 300 francouzských občanů, dalších 130 se tam údajně chystá a 130 se už vrátilo. To jsou docela přesná čísla. Je zřejmé, že právě návratu těchto lidí se úřady obávají, protože v Sýrii získali bojové zkušenosti a možná i větší odhodlání provádět teroristické útoky v zemích Evropské unie. »Často jsem tázán, co se po návratu do Francie děje s lidmi, kteří se zapojili do **džihádu** v Sýrii, « uvedl nedávno Cazeneuve. »Je to prosté, jsou napojeni na teroristické akce, zatčení a předání spravedlnosti, « prohlásil ministr. Kéž by to bylo tak jednoduché. Je zřejmé, že všechny válečné dobrodruhy, kteří se vrátili ze Sýrie, prostě zatknout a předat spravedlnosti není možné. A navíc, říká se, že spravedlnost je slepá. Francouzský ministr vnitra je, zdá se, optimista.

3. Název: Do hlavy nevidíte nikomu, ani radikálům

Zdroj: Haló noviny
Autor: Radovan RYBÁK
Datum: 26. 6. 2014
Číslo: 148
Str.: 5
Jazyk: cz
Odkaz: <http://www.halonoviny.cz/>
Klíčová slova: islámskými, muslimů, muslimských
Název: Migraci do ČR je nutno nejen sledovat
Zdroj: Haló noviny

Německá média tento týden informovala o tom, že politici v součinnosti s policejními sbory stále hledají cesty, jak omezit bezpečnostní riziko představované **islámskými** radikály s německým občanstvím, kteří bojovali v občanské válce v Sýrii a nyní se postupně vracejí do jejich vlasti. Německá policie nedávno upozornila veřejnost, že nemá dost prostředků, aby všechny tyto radikály nepřetržitě kontrolovala. Někteří němečtí politici proto mimo jiné navrhují odebrání občanství radikálním islamistům, případně také zákaz jejich vstupu do

Evropské unie. Do Sýrie podle údajů Spolkového úřadu na ochranu ústavy (BfV) odjelo bojovat asi 320 německých občanů. Zhruba stovka z nich se již vrátila nazpátek do vlasti. Při krvavých bojích v Sýrii se tito bojovníci podle BfV radikalizovali a jsou připraveni pokračovat v násilí i po návratu do Evropy. Navíc existuje předpoklad, že mohou radikalizovat i tisíce dalších **muslimů** žijících nejen v Německu. »Tito islamističtí bojovníci jsou časovaná bomba. Jsou naprosto nevypočitatelní a není možné je kontrolovat, « řekl tento týden deníku Handelsblatt předseda německých policejních odborů Rainer Wendt. Policie i podle něj nemá dost prostředků na to, aby všechny radikály nepřetržitě hlídala a zabránila jim tak v trestné činnosti. Česká Bezpečnostní informační služba (BIS) prý v současnosti nemá informace o tom, že by čeští občané cíleně odjížděli bojovat do zahraničí. Rozvědka také nemá potvrzenou věrohodnou informaci, že by se nějací radikálové ze Sýrie do Česka vraceli. »Případný návrat takových lidí by představoval riziko, že by i v Česku mohli podniknout násilné akce, « připustil nedávno tento předpoklad mluvčí BIS Jan Šubrt s tím, že informace BIS nemusí být úplné. »Do hlavy nikomu nevidíte. Pokud se někdo rozhodne odjet bojovat do ciziny a nikomu to neřekne, není způsob, jak to zjistit, « uvedl Šubert. Velké obavy ze zmíněných radikálů, kteří se vydávají bojovat do zahraničí, mají samozřejmě i další země EU. Vždyť právě z Evropy odešlo bojovat do Sýrie dle odhadů nejméně 1200 **muslimských** bojovníků. Doufám jen, že české bezpečnostní sbory, ale i politici, nepodceňují zmíněné nebezpečí a mají na věc stejný pohled, jako jejich němečtí kolegové.

4. Název: Migraci do ČR je nutno nejen sledovat

Zdroj: Haló noviny

Autor: Jiří VALENTA

Datum: 24. 1. 2015

Číslo: 20

Str.: 5

Jazyk: cz

Odkaz: <http://www.halonoviny.cz/>

Klíčová slova: Islámského

Okolnosti posledních měsíců vystavily ČR do složité situace, kterou bohužel nejspíše nebude moci, jak se po lisabonské ztrátě části suverenity stává stále častěji, jakkoliv ve prospěch vlastních občanů výrazněji ovlivnit. Tentokrát se jedná i o to, že náš západní soused, Německo, navrhl přemístit zhruba 140 tisíc syrských uprchlíků na teritorium EU a začal dokonce naléhat na další členské státy, aby na svá území také, podle zajímavě aplikovaného »principu solidarity«, přidělený počet běženců přijaly. Nad tímto postupem »o nás bez nás« již nelze pouze mávnout rukou, ale na místě je alespoň, když více sami nezmůžeme, nezbytná sofistikovanější úvaha. Víme vůbec, jak to reálně na našem území v dnešní době s cizinci vypadá? Žije jich zde kolem 280 tisíc, tj. 2,6 procenta všech obyvatel, v případě azylantů dosahuje jejich počet k hranici dvou tisíc. Nejsme a nemůžeme být tedy kýmkoliv nálepkováni »xenofobní zemí«. Ale pozor, jestliže se zatím zdá, že ČR není pro cizince ze třetích zemí cílovou zemí, situace se může během relativně krátké doby podstatně změnit a také se prakticky jistě změní! Můžeme očekávat zvýšený příliv uprchlíků z Ukrajiny, a to především vlivem probíhající regulérní občanské války a z ní plynoucího nedostatku energetických surovin během tamní »tuhé« zimy. Pro četné Ukrajince, disponujícími u nás rodinnými a přátelskými vazbami, se tedy primární cílovou zemí zakrátko staneme. Významně horší bezpečnostní východisko však spatřuji v přílivu oficiálních žadatelů, ale i imigrantů neoficiálních, tzv. nelegálů, ze zemí Blízkého východu. Nebezpečí nechtěného a nežádoucího přijetí militantních aktivistů z formace **Islámského** státu či členů jiných, extrémistických islamistických skupin dnes objektivně hrozí. Politici, kteří takovéto

nebezpečí bagatelizují, ať již z jakéhokoliv důvodu, by si měli uvědomit, že jen přes Středozemní moře a Itálii se loni do zemí EU a dále do Schengenského prostoru dostalo, přirozeně bez registrace v systému Eurodac, na 50 tisíc osob. A to je již pořádná porce zejména, když si uvědomíme, že zmiňovaný oficiální údaj je reálně nejspíše několikrát podhodnocený. Stále rostoucí a stále více hrozící migrační »vlna« nám v blízké budoucnosti dokáže, že aktuální přistěhovalecký systém EU, stojící na dobře znějících, ale často velkými zeměmi porušovaných, pravidlech: legální migrace, společné azylové politiky a ochrany vnějších hranic se stal již dysfunkčním, dokonce bych řekl »zcela propadajícím«. A to také z důvodu uvádající multikulturální predispozice a neschopnosti EU pružně zareagovat na zvýšený tlak na některých jejích místech. Nelze také nevidět vinu některých zemí, jmenovitě Itálie a Řecka, které neplní pravidla přijatá na vrcholné evropské úrovni a podněcující tak nárůst nedůvěry mezi ostatními členskými zeměmi EU. Ano, zvýšená migrace, ať již legální či nelegální, se stává, a to stále častěji, roznětkou v politické diskuzi, uznajme, že oprávněně. Mnozí již začínají přicházet na to, že úzkostlivé politické lkaní, ze strany naší politické reprezentace, o zachování volného pohybu osob v rámci EU, pojištění plnohodnotného členství ČR v schengenském prostoru bez kontrol na vnitřních hranicích či udržení dobrovolnosti při rozhodování o přemísťování a přesídlování uprchlíků ze třetích zemí, začíná být jako lék na řešení migračních krizí zcela nedostatečným. Ptejme se, kdo z nás je také ochoten snížením osobní bezpečnosti či bezpečnosti svých dětí, ohrožením nesnadno nabývaného životního standardu v bezskrupulózní kapitalistické zemi, zaplatit další daň velmocenské nezodpovědnosti, která dlouhodobě podněcuje či dokonce zakládá ohniska napětí vedoucí až k ozbrojeným konfliktům a následně i k migraci osob z postižených lokalit. Jistě víte, koho a kde mám na mysli! Proč bychom si ale nemohli nastavit, alespoň v rámci stávajících eurounijních možností, vlastní nekompromisní a spravedlivou azylovou a přistěhovaleckou politiku? Obávám se, že dnešní plíživé a podpráhově prováděné přesvědčování českých občanů, aby vzali »za své« prý dočasné přijetí alespoň omezeného počtu tzv. »prověřených« rodin, je již jen dalším krokem k otevření stavidel k zhoubně působící bezbřehosti ne nepodobně tak, jako tomu bylo například u, podle mého názoru, protiústavní implementace regulačních poplatků ve zdravotnictví.

5. Název: Kořeny fanatismu a »lidská práva«

Zdroj: Haló noviny

Autor: Otakar ZMÍTKO

Datum: 18. 12. 2014

Číslo: 295

Str.: 5

Jazyk: cz

Odkaz: <http://www.halonoviny.cz/>

Klíčová slova: muslimské (2), islám, muslimskou, Muslimský

Zavraždění přes stovky dětí v pákistánském Pešáváru znovu připomenulo, čeho všeho je schopen náboženský fanatismus. Každé náboženství je nespravedlivé k určité skupině obyvatel, ponižuje některé na druhořadé. Podle politologa z brněnské univerzity, kterého nám představila Česká televize večer v úterý, ani islám není ve skutečnosti však takový, že by schvaloval zabíjení. Takže jak to je? Je nebo není? Nemohu za to, ale připomenu předem křesťanství, jež je spojováno s Evropou. Je fanatické? Je možné něco podobného v našem světaďile? Pokud by v nějaké »svaté válce« nastala určitá nenormální situace, asi bychom byli překvapeni -možné to je. Jak jinak si vysvětlit banderovské excesy - dnes na Ukrajině omlouvané - za druhé světové války a po ní. I děti byly mučeny (ostatně lze se o tom přesvědčit na internetu), hrůzně vražděny a vybíjeny. A to ve jménu jistě církve a jistého náboženského (a potažmo pochopitelně i národnostního) nazírání. Katolická církev na tom

ovšem není lépe. V koncentracích ustašovců (a nejenom v nich) byli masově vražděni lidé, i děti, a kříž tomu dával opodstatnění. Fanatičtí židé vybili muslimskou vesnici Dejr Jásin, což bylo »kryto« vírou v židovského boha. Co na tom, že ti vraždění »mohamedáni« také měli boha a ten možná byl kromě nějakých těch malých rozdílností totožný s tím židovským? Křesťanství, k němuž se Evropa hlásí, má za sebou staletí bezbřehého fanatismu, kdy na hranicích, v zapalovaných stodolách, na mučidlech inkvizice a v křížovém zabíjení vůbec měly deseti či dokonce statisíce, neřku-li miliony. Muslimský fanatismus není tedy výjimkou. Dokonce jeho příznivci věří, že budou po své mučednické smrti žít mezi krásnými hurdiskami, které je budou věčně obsluhovat a činit jim všechna potěšení. Proč tedy ve jménu svého boha nevráždit, nezabíjet a nedávat tak znamení, že ti, kteří jdou proti nim, brání jejich svaté válce? Někdy proti nevěřícím, jindy proti křesťanům, zase jindy proti Evropanům či Spojeným státům a leckde, a třeba i proto, že brání expanzi jejich víry, myšlenek, cílů... A přitom často jde jen a jen o sociální problémy, umě využití ideology fundamentalismu. Je třeba si ovšem uvědomit, že každý fundamentalismus někde začíná. Zdánlivě nepodstatnými věcmi. Možná i těmi šátky, které si povinně, anebo na základě jednosměrné výchovy, musí kolem vlasů uvazovat muslimské ženy, možná i nadřazeností muže nad ženou (mimochodem v katolickém světě to není jiné, jen šátky chybějí), možná je to i ve výchově k jisté výjimečnosti jednoho náboženství, jedné víry, nad druhou. V této souvislosti obhajoba »lidských práv« při střetu s atributy podřízení a nenávisti k druhým nesehrává právě neoptimálnější postoje. Necítíte to také tak?

6. Název: Diskriminace, nebo ochrana práv většiny...

Zdroj: Haló noviny

Autor: Ladislav ŠAFRÁNEK

Datum: 4. 9. 2014

Číslo: 207

Str.: 5

Jazyk: cz

Odkaz: <http://www.halonoviny.cz/>

Klíčová slova: muslimského, Muslimové

Kausa hidžábu somálské imigrantky, studentky střední zdravotnické školy, má širší souvislosti, než pouhý zákaz nošení muslimského šátku při vyučování, m. j. plně v souladu se školním řádem. V okamžiku, kdy ombudsmanka Anna Šabatová nazvala opatření školy »diskriminačním« a nastupující školský ombudsman Eduard Zeman volal (stejně jako ministr vnitra!) po »toleranci«, tedy jednostranném nedodržování zákonných předpisů, se problém stal součástí lidskoprávní agendy celé společnosti. Ta by měla, ve vlastním zájmu udržení sekulární integrity, rázně uvedené názory odmítnout. O důvodech by mohli ságy vyprávět ve Francii, Belgii, Dánsku, Německu atd. Obě studentky byly poté, co jim Česká republika poskytla útočiště, seznámeny s právy a povinnostmi, občanským soužitím i školním řádem. Vše přijaly bez výhrad. Včetně zákazu nošení šátků na vyučování. Ombudsmanka hovoří o jejich diskriminaci. Chce tím naznačit, že do státních škol budou chodit jeptišky v loktuších a na zdech vyvěšovány kříže jen proto, že si to nějaký žák bude přát jako nutnou součást svobodného praktikování své víry? Základní lidská práva jsou charakterizována jako subjektivní veřejná práva, přisuzovaná každé lidské bytosti. Jsou tedy obecná. Jsou zaručena ústavní Listinou základních práv a svobod. Zejména poslední slovo je významné. Muslimové, stejně jako křesťané či judaisté mají garantována práva svobody vyznání a také je plně využívají. V k tomu určených modlitebnách. Nikoli tam, kde by byli ve střetu se svobodou, myšlením a projevy většinové, sekulární, ateistické veřejnosti. Prosazování vlastního práva bez respektování práv a svobod jiných je nepřijatelné a ostře fundamentalistické. Důležitým charakteristickým rysem lidských práv je nezcizitelnost, nezadatelnost a nezměnitelnost. To

apologeti nošení hidžábu, burek či niqábu velmi rádi zdůrazňují. Zapomínají však na to, že tento výklad jednak lidským právům přisuzuje ahistorickou legitimitu, jednak značně relativizuje právo (či povinnost?) na (ne)asimilaci menšin v souvislosti s podstatou a životaschopností hostitelského státu. Jinými slovy jde o právo hostitele bránit již v zárodku vnášení cizí, často militantní fundamentalistické kultury s potenciálem střetu civilizací. To již není »diskriminace« či nedostatek »tolerance«, nýbrž legitimní ochrana demokratického právního státu.

7. Název: Ctěme své tradice

Zdroj: Haló noviny

Autor: Miloslava VOSTRÁ

Datum: 30. 8. 2014

Číslo: 203

Str.: 5

Jazyk: cz

Odkaz: <http://www.halonoviny.cz/>

Klíčová slova: muslimských

V poslední době se naše země snaží přiblížit jiným kontinentům. Ve většině případů, pokud si v zahraničí najdeme správný vzor, je to zajisté dobře. V mnohých případech jsme tzv. papežštější než papež. Mnohokrát naši představitelé ve vládních pozicích prosazovali tvrdší opatření než Evropská unie sama. Politici navrhovali cenzuru internetu, volební právo cizinců či poskytování osobních dat rodinných příslušníků zdravotním pojišťovně. Nyní nově někteří hájí právo nosit tzv. hidžáb muslimských dívek na českých školách. Nehledě na řád, který daná škola má. Když náš občan navštíví cizí zemi, kde existuje odlišná kultura, automaticky musí dodržovat její zvyky, nikoli prosazovat vlastní, přestože v té zemi žije i delší dobu. Stejně tak ale očekáváme, že když se někdo rozhodne žít v České republice, tak bude respektovat pravidla, která si za vlastní bere naše společnost. Některé argumenty, že se jedná o svobodu vyznání, když to trochu přeženeme, mohly znamenat také to, že na území České republiky začnou určité skupiny jiných národů uplatňovat například náboženské tresty, neboť je to také součástí svobody vyznání. Mezi tyto tresty v některých zemích patří například ukamenování. Snažme se proto naopak bránit naši kulturu, naše zvyky a nepřebírejme vše, co přinesou jiné země. Ne vždy to musí být pro naši zem či její občany dobré.

8. Název: Chraňme svou civilizaci

Zdroj: Haló noviny

Autor: Ladislav ŠAFRÁNEK

Datum: 02. 1. 2015

Číslo: 1

Str.: 5

Jazyk: cz

Odkaz: <http://www.halonoviny.cz/>

Klíčová slova: islámu, islámského

Seděl jsem před několika dny v parku v Ománu. Zaujaly mne dvě dívky v černém. Jednak pro zájem o reklamu na spodní prádlo, dále pro pomněnkově modré oči sledující svět zpoza nikábu. Zbystril jsem pozornost a zjistil, že si své dojmy sdělují rusky. Nedalo mi to a zkusil jsem konverzaci. Ukázalo se, že jde o dvojčata z Taškentu, která vlivem okolí i přes odpor rodiny konvertovala k islámu a provdala se společně za bohatého pozemkového vlastníka. Zajímaly mne jejich pocity z postavení ve společnosti, ze změněného způsobu života. Tvrdily, že žádné omezení necítí. Naopak prý jsou pod černým závojem konečně svobodné, konečně

se cítí být ženami. Nemohou se sice na veřejnosti chovat jako jejich laické nevěřící vrstevnice, ale je to jejich dobrovolné rozhodnutí, které je údajně naplňuje a poskytuje jim duchovní rozměr, který bohatě kompenzuje určité fyzické redukce. Chrání je prý před násilím a brutalitou konzumního světa. Nedovedou prý pochopit utrpení a bezmocnost matky, která celé dny pracovala jako kombajnérka na bavlníkových plantážích a po příchodu domů byla vystavena násilí opilého otce. Netrpím nedostatkem vyjadřovacích schopností, nicméně na argumenty dívek, které by před čtvrt stoletím byly možná aktivními komsomolkami, jsem nestačil. Ony totiž jiný názor zjevně nebyly ochotny a schopny přijmout. Nám v laickém srdci Evropy podobné myšlení připadá nenormální. Ve fundamentalistickém arabském světě tomu je jinak. V jejich rodném Uzbekistánu ještě před čtvrtstoletím vlála rudá vlajka, nyní nahrazená zelenou či černou. Mějme to na paměti při rozhodování o přijetí imigrantů ze zemí Blízkého východu. Neznámé je pro mnohé velmi lákavé, a pro celou společnost velmi nebezpečné. Máme dostatek zkušeností o tom, že imigranti vesměs naši kulturu nepřijímají, nýbrž do ní infiltrují svoji. A ještě jednu poznámku. Zákonem zaváděné kvóty pro zastoupení žen v orgánech korporací, vedení politických stran apod. je stejně nebezpečné, nedemokratické a krátkozrace fundamentální jako ideologie islámského chalífátu. Rovnost, volnost, bratrství a svobodu nadekretovat nelze.

9. Název: Legitimní otázky

Zdroj: Haló noviny

Autor: Monika HOŘENÍ

Datum: 24. 01. 2015

Číslo: 20

Str.: 5

Jazyk: cz

Odkaz: <http://www.halonoviny.cz/>

Klíčová slova: Islámského (3), islámské, Islámský, islámu

Naslouchejme moudrým lidem, kteří mají vhled do politických událostí a nejsou ve vleku povrchní propagandy. Například v tomto týdnu bylo více než zajímavé zhlédnout televizní Hydepark, v němž hovořila investigativní novinářka Tereza Spencerová, která - jak sama zdůraznila - již pětadvacet let sleduje situaci v arabských zemích. Právě Spencerové poskytl rozhovor syrský prezident Bašár Asad, což zaujalo dramaturgii pořadu. Jiným českým novinářům takovou náklonnost syrský státník (v českém mainstreamu »diktátor«) neprojevil. Ani televizním redaktorům, a to je divné, že... Spencerová bodovala i v dalších minutách pořadu. Poukázala na to, že vznik tzv. Islámského státu, z něhož má valná část lidí úplnou hrůzu, souvisí s ne zcela objasněnou a nemedializovanou okolností. Základy této radikální islámské skupiny totiž zasazuje do amerického zajateckého tábora v Iráku Camp Bucca, kde podle jejích slov dva až tři roky »pobyli lídři dnešního Islámského státu a coby prokazatelní teroristé byli zase propuštěni«. Kolem roku 2006 až 2007 se začal poté formovat tzv. Islámský stát. Je to minimálně zvláštní a nějaké souvislosti tam budou, řekla s naprostým klidem. A téma, byť mimořádně závažné, už se dále nerozebíralo. Proč asi? Něco podobného v ještě širších souvislostech zaznělo od filozofa Václava Bělohradského v nedělních Otázkách Václava Moravce. Žel, Bělohradský nedostal příležitost, aby rozvinul svou minivětu o tom, že »ten chaos a války jsme způsobili my špatnou politikou po konci studené války, to je bez jakékoli pochyby«. Opět mohl pozorný divák postřehnout, že slovo bylo rychle předáno hostu s opačným názorem. A do třetice: Ve čtvrtek jsem se zájmem vyslechla přednášku tří zajímavých mužů, kteří rozumí problematice islámu. Stalo se tak na pražském semináři Spojenectví Práce a Solidarity. Jeden z řečníků, Ilja Mazánek, na dotaz, zdali si také myslí, že až vojenský zásah Spojených států a jejich spojenců v posledních letech do arabských zemí vyvolal vznik islamistických organizací typu Boko Haram, al-Kajdá či tzv. Islámského státu,

kývl hlavou. »Situace je zapříčiněna Libyí, Sýrií,... kupříkladu pád Kaddáfího režimu doprovázely hrubé chyby. My jsme na ně upozorňovali... Někdejší sekulární režimy (v Libyi, Sýrii) velmi efektivně držely tyto skupiny pod krkem. « Co k výše uvedenému dodat? Ve světle těchto názorů a postřehů je legitimní zabývat se otázkou, proč Česká republika se všemi svými obyvateli patří do takového uskupení, které dělá ve světě nepořádek a nyní se diví, jaké to přináší následky.

10. Název: Arabské jaro skončilo?

Zdroj: Haló noviny

Autor: Leo LUZAR

Datum: 20. 1. 2015

Číslo: 16

Str.: 5

Jazyk: cz

Odkaz: <http://www.halonoviny.cz/>

Klíčová slova: islámská, islámský

Poprvé jsem výraz arabské jaro slyšel v kontextu s tím pražským 1968. Byl použit k označení pro protesty, masové manifestace a nepokoje, které na přelomu let 2010 a 2011 zahájily geopoliticky změny nejdříve v Tunisku a odsud se šířily dále po státech severní Afriky jako Alžírsko, Egypt, Libye. Stranou nezůstal ani Arabský poloostrov a státy jako Jemen, Jordánsko a hlavně Sýrie. Menší nepokoje se objevily i v dalších zemích tohoto regionu a ani Saúdská Arábie, tato nejtvrďší islámská diktatura, nezůstala mimo, byť o tomto tvrdě potlačeném »arabském jaru« se moc nemluví. Asi proto, že nejbližší spojenec USA si to nepřeje. Lidé během nich demonstrovali proti dlouhodobě vládnoucím strukturám ve svých státech a vinili vlády ze špatných životních podmínek a ekonomické situace zemí. Mnohde se přidaly i dlouho tlumené národnostní, popřípadě náboženské třenice, které byly silnou vládou utlumeny. V každém státě měla revoluce jiný průběh a dopad na vládnoucí moc. V Libyi a Sýrii protesty vyústily v občanskou válku. Pozice demokratického Západu byly zpočátku spíše na úrovni vágní podpory deklarovaných cílů protestujících, protože většina historických diktátorů těchto zemí udržovala čile kontakty se Západem. Z tohoto modelu vyčnívá pouze saúdská diktatura, která obdržela okamžitou mediální podporu, a ve výsledku zůstalo vše ututláno mimo hlavní proud informací. Jediné dva státy, kde zasáhli západní demokraté vojensky, jsou Libye a Sýrie, kde u moci byli dlouholetí vládcové, kteří dělali Západu »problémy«. Bombardování vládních vojsk umožnilo libyjským povstalcům získat převahu a rozpoutalo dlouhotrvající válku, která pokračuje, a stále umírají civilisté, kteří měli být humanitárním bombardováním ochráněni. To je dnes ale mimo zájem, hlavní cíl byl dosažen, Kaddáfí již není a nekoordinované skupiny, hlavně kmenových bojovníků, již Západ netrápí. Alespoň prozatím ne. Scénář Sýrie je hodně podobný. Asad je nepřítel, protože spolupracuje s Rusy, a ne se západní demokracií, a proto je třeba jej porazit, a k tomu je třeba dodat hromady zbraní a výcvik bojovníků opozice. Zde svou neblahou roli sehrává Turecko a jeho snaha stát se arabským hegemonem. Po rozpadu Iráku je nestabilní Sýrie ideální k řešení jeho problému s kurdeskou menšinou. Snad by tyto plány »demokratickému západu« vyšly, kdyby se Západem vycvičení a vyzbrojení bojovníci nerozhodli pod ideologickým vedením al-Kajdá a Tálibánu vytvořit vlastní stát. Asi si řekli, že když to vyšlo Izraeli po druhé světové válce, proč by to nemohlo vyjít na válkou zničené území Iráku a Sýrie. Zde si můžeme říci, zda export našeho chápání demokracie a svobodného světa je ideální pro méně rozvinuté země. To bohužel nikdo neřešil. Ale hlavně jsme tím dali do pohybu statisíce uprchlíků a vytvořili problém, který přesahuje naše možnosti. Arabské jaro začalo v Tunisu a bez zásahu zvenčí si lidé byli schopni poradit. Problém emigrace do Evropy z Libye je problémem USA, Británie, Francie, Itálie, Španělska, Dánska, Kanady, Belgie, Norska, Švédska, Holandska, Kataru a

Saúdské Arábie, které se podílely na bombardování, tudíž by nyní měly finančně přispět k řešení situace. Vždyť jedna laserová bomba v přepočtu na potraviny by byla schopna uživit desítky lidí a nenutilo by je to riskovat smrt ve vlnách Středozemního moře. Sýrie je problémem NATO a hlavně Turecka a USA. Je tak těžké přiznat, že jsme se spletli v odhadu situace a islámský stát svoji expanzní politikou na náboženském základu je horší než diktátor Asad jako spojenec prezidenta Putina? Nastal prostě čas přiznat barvu, NATO je agresivní pakt prosazující zahraniční politiku USA vojensky a následky máme platit všichni. Na světě je 1645 dolarových miliardářů, jejich souhrnný majetek je 6,4 bilionu dolarů, a čtrnáct milionů dolarových milionářů. Kdyby tito lidé byli solidární, nemuselo by na světě umřít žádné dítě hlady a chudoba by neexistovala. To je dle mého názoru cesta ze slepé uličky světového terorismu a beznaděje.

11. Název: Musíme se i my zamyslet

Zdroj: Haló noviny

Autor: Monika HOŘENÍ

Datum: 16. 01. 2015

Číslo: 13

Str.: 5

Jazyk: cz

Odkaz: <http://www.halonoviny.cz/>

Klíčová slova: islámskou, Islámského

V přímém přenosu jsme mohli tento týden sledovat poslední rozloučení s francouzskými oběťmi teroristů. Jsou to samozřejmě obrovské lidské tragédie. Tito lidé podlehli neospravedlnitému teroristickému útoku. Jenže... vzpomeňte si, co říkal jeden z vrahů ve svém propagandistickém videu před tím, než byl zastřelen: »Nemůžete útočit a myslet si, že se vám to nevrátí.« Co tím myslel? Jeden můj přítel, který sleduje dění ve světě, mi napověděl: A co civilní oběti střelců v zemích, kde vnucují svůj pořádek Američané a jejich spojenci v NATO? Co nevinní mrtví, takzvaně omylem? Uvědomme si, kolik bylo »náhodou« či opravdu omylem vyraženo svateb. Tak například do jednoho svatebního průvodu v Jemenu se trefila americká raketa, která si civilisty spletla s konvojem al-Kajdá. Nebo zásah bezpilotního dronu na islámskou školu v Pákistánu. »Vzpomínáš na to?« zeptal se mě přítel. Ale ano, vzpomínám... Zvláště pak na to, jak tyto »incidenty« Američané vysvětlovali. Prý se spletli, tak sorry... V Pákistánu bylo podle tamních investigativních novinářů s pomocí amerických bezpilotních letadel zabito od června 2004 do října 2013 až 2370 lidí. Jen tři sta z nich se však dá považovat za ověřené členy některé z ozbrojených skupin! To se dočteme na webu Reflexu. Ženich, nevěsta, svatebčané, děti, učitelé, žáci, prostě civilisté. Kdo sleduje tyhle oběti? To přece jsou také lidé se svými plány, sny a tužbami, kteří mají stejnou hodnotu a stejné právo na život jako Evropané či Američané. I tyto skutky musíme dávat na misky vah, když přemýšlíme o všech souvislostech a možných pohnutkách teroristických činů, které zneklidňují svět. Něco je opravdu špatně. A nejen v Evropské unii, jak poznamenal prezident Miloš Zeman, když se podivil, že na novoroční kyjevský pochod obdivovatelů ultranacionalisty Stepana Bandery nikdo z eurounijních špiček odsuzujícím způsobem nezareagoval. Něco je špatně s celou »naší« kulturou, když ji šíříme »ohněm a mečem«. Nemohu zapomenout na slova analytika Ústavu mezinárodních vztahů Jana Eichlera, který v září loňského roku – tedy dávno před pařížskými teroristickými činy – v televizním Hydeparku důkladně vysvětlil, proč se další a další bojovníci přidávají na stranu Islámského státu: »Hlavní argument, který používají, je ponížení. Jsou z našeho pohledu až přecitlivělí na ponížení. Cítí se poníženi tím, že jsou okupováni. Jsou poníženi tím, že Západ podporuje zprofanované režimy... Mnozí se cítí být poníženi také tím, že žijí jako druhořadí občané v zemích západní Evropy. Ačkoli jsou třetí generací přistěhovalců, žijí ve znevýhodněných

předměstích, mají velký problém se dostat na studia či do zaměstnání, a z nich se rekrutují noví bojovníci, kteří odlétají do Iráku, Sýrie, případně do Afghánistánu ‚zabít si svého bílého okupanta‘. « Myslím, že možno identifikovat i další chyby »na naší straně«. Není vhodné zesměšňovat náboženské symboly, pokud víme, že to někomu z věřících silně vadí. Zde by byla namíste spíše zdrženlivost.

12. Název: Myslíte, že kvůli tomu nespí?

Zdroj: Haló noviny

Autor: Jaroslav KOJZAR

Datum: 09. 1. 2015

Číslo: 7

Str.: 5

Jazyk: cz

Odkaz: <http://www.halonoviny.cz/>

Klíčová slova: Islámského, Islámský

Útok na francouzské novináře otřásl Evropou, útok, který vedli muži s francouzskými pasy a vychovaní v Evropě. Ve jménu čeho vraždili? Jako potrestání těch, kteří si dovolili »znevážit« jejich náboženský idol? Šlo o to, potrestat všechny, kteří myslí jinak než oni? Náboženský fanatismus, ať již v jakékoli barvě, je něco hrůzného a vede k hrůzným výsledkům. Stejně jako fanatismus nacionalistický. A jedno je, zda jeho nositeli jsou lidé se znakem Islámského státu na čepicích majících v rukou samopaly, zda jsou stoupenci jedině pravého islamistického myšlení, anebo zda mají trojzubec ve znaku na východ od nás v Evropě. Nemám rád fanatiky. Kdo by je měl rád? Nemám rád, ani když pro jednu ideu, ať již náboženskou nebo o výlučnosti svého nacionalistického pojetí, se vraždí. Nemám rád, ani když ve jménu víry je žena v nižším postavení k muži anebo lidé jsou dělení na stoupence vyšších či nižších cílů a národnostních či rasových odlišností. Nemám rád, ani když kvůli té nejvyšší ideji v padesátých letech se posílalo na smrt a naopak, že odpůrci této ideje podporování zpoza hranic vraždili bezbranné. Svět se však takového jednání nezbavil. Co svět světem je, co náboženství či hranice etnik existují. V jedenadvacátém století jsou však anomáliemi, které podněcují ti, co chtějí vládnout, anebo o sobě myslí, že jsou jediní spravedliví. A kde je začátek? Ve výchově, která například ženy odděluje od mužů a nechá je nosit ponižující části oděvů, i když ty ženy jsou tak po staletí vychovávány? I tam je. Je ve výchově k nadřazenosti jedné víry nad druhou? Tam také. Je v tom, že jeden národ, jedna země, se povyšuje nad druhým či nad celý svět? Také tam. Na konci minulého století jsme měli možnost, tedy svět, konečně žít v klidu a míru. Všechno však bylo jinak. Jedna země si začala osobovat právo na světovládu. Oficiálně napomáhala svrhávat diktátory, neoficiálně šlo o bohatství těchto zemí či strategické výhody. Ti »diktátoři« však drželi země v klidu a náboženské či nacionální problémy řešili po svém. Ale vcelku je vyřešili. Pak v zájmu zisků a snahy o světovládu jsme jejich systémy, my svět, rozvrátili. A důsledek? To, co v podhoubí bylo drženo »na uzdě«, vyletělo vzhůru. A ten, kdo má hlavní vinu, dostal za to Nobelovu cenu míru. Světe, div se! Narušitel byl odměněn. Svět mu tleskal, i když mnohé kritické hlasy už v té chvíli zazněly. Dnes už svět netleská. Stvůry vraždící ve jménu kohosi v náboženském zanícení, vraždící kněze, kteří hlásí na východě Ukrajiny jinou víru, a muže, kteří se nechtějí klanět trojzubci, však byly utrženy ze řetězů. Kdybych byl tím nositelem Nobelovy ceny míru, nemohl bych spát. Šlo a jde totiž v prvopočátku o peníze a moc, to ostatní je důsledek. Myslíte, že kvůli těm mrtvým z Paříže, oblastí, jež ovládá Islámský stát, z Charkova a okolí Luhanska, nositel Nobelovy ceny míru, »černý muž« z Bílého domu nespí?